

férfin homlokára? vagy inkább a hazaszeretet soha nem ingadozó érzelme, s Franciaország nagyságának olthatatlan vágya volt az, mi pályája minden szakában, mint mozdulatlan sarkcsillag az ingadozó, de mindig egy pontra mutató delectu irányát, az ő cselekvését is minden pillanatában hosszú pályájának, feltétlen hatalommal irányozta?

Részünkről már ma is meg vagyunk győződve, hogy a kérdést ez utóbbi alternatíva értelmében fogja az igazságos történelem eldönteni. A monarchikus Thiers, Fülöp Lajos hatalmas minisztere; s a köztársasági elnök Thiers, a nagy háború által lesújtott Franciaországnak a legkétségbeesettebb helyzetből lelkierejével s hazafi jellemével kiragadója, megmentője és helyreállítója: egy és ugyanazon nagy s önmagához mindig következetes és hazájához mindig hű alakja Franciaországnak és a történelemnek.

Ma azonban teendők egyedül egy vázlatos áttekintést adni a hosszú és tetekben, küzdelmekben és dicsőségekben egyaránt gazdag életpálya folyamáról.

Thiers Lajos Adolf született 1797. április 16-án Marseilleben. Atyja lakatos volt, de fia nevelésére gondot fordított. Adolf Aixben jogot hallgatott, letette a szigorlatot és mint ügyvéd Aixben telepedett meg. De mivel ügyvédi gyakorlati igen csekély volt, a történelem, politika és nemzetgazdaság tanulmányozására adta magát. 1820-ban barátjával Mignet-vel Párisba ment, hogy tehetségeit a journalistika terén értékesítse.

Itt megismerkedett az ellenzék vezér-egyeniségeivel és azok legbefolyásosabb körével bizalmas érintkezésbe lépett. 1824-ben Laffitte támogatásával a szabadelvű párt legelőkelőbb lapjának a „Constitutionnel”-nek lett egyik szerkesztője s utóbb társlapadonosa. Publicistai tevékenységének ez időszakában írta meg nagy művét, a francia forradalom történetét, melylyel történetírói fényes hírnevének alapját vetette meg.

Midőn X. Károly a Polignac-miniszterium kinevezésével a szabadelvű pártnak hadat izent, ez utóbbi Thiers és Carrel Armand vezetésével 1830. január havában a „National”-t indította meg, mely az uralkodó dynasztiá ellen irányzott támadásainak erejénél és merészségénél fogva csakhamar nagy befolyásra tett szert. A tömegeket különösen fölviányozta a Thiers által hangoztatott jelszó: „le roi régné, mais ne gouverne pas.” (A király uralkodik, de nem kormányoz.)

Midőn az 1830. júl. 26-ki rendelet megjelent, az összes szabadelvű lapok szerkesztői összegyűltek a „National” irodájában és Thiers szerkesztésével a kormány e rendszabályai ellen óvást tettek.

Júl. 29-én pedig ő szerkesztette Laffitte-el ama proklamációt melylyel a nép figyelme az orléansi hercegre irányztatott, a hercegnek pedig emlékiratot nyújtott át, indokolvá előtte a felajánlott korona elfogadásának szükségét. Ajánlatát, mely azután készséggel el is fogadtatott, másnap ismételte egy küldöttség élén Lajos Fülöp előtt a városházán.

Midőn a rend helyreállt, Thiers aug. 11-én államtanácsossá és főtitkárrá, utóbb nov. elején Laffitte által pénzügyi államtitkárrá nevezetett ki. A pénzügyi terv, melyet Laffitte nov. 15-én a kamara elé terjesztett, nagyobb részt Thiers műve volt. Aix városa részéről képviselővé választatván, bár első parlamenti fellépése sikert nem aratott, ez nem csüggesztette és csakhamar oly szónokká képezte ki magát, kinek

ügyessége a támadásban és védelemben egyaránt nagy elismerést vívott ki. Ez és adminisztratív tehetsége annyira meghódította részére az uralkodó köröket, hogy még akkor is a miniszteriumban maradt, midőn Laffitte visszalépésével Perier Kázmérral az ellentállás politikája került kormányra a forradalmi mozgalmakkal szemben.

Perier halála után 1832. októberben belügyi, decemberben közmunka és kereskedelemügyi miniszter lett s ez állásában még a bonapartista rokonszenveket is megnyerte a Napoleon szobra felállításával, a Vendôme-szobor és a l'Etoile diadalív befejezésével, a mellett számos közhasznú épület emelésével valódi érdemeket is szerzett magának.

Midőn 1834. április 4-én a kabinet átalakított, ismét a belügyek vezetését vette át. Szigora, melyet a párisi és lyoni demokratikus zavargások elnyomásakor tanusított, elszigetelte őt régi republikánus barátaitól, míg az udvarra nézve nélkülözhetlenebb lón s 1834—1836 között a többszörös miniszterium-változás dacára megmaradt a kabinetben, „az ellenállás politikája” mellett sikerrel küzdve, a mint a többi között, a szeptemberi törvényeket elfogadásra jutatta.

Midőn 1836. februárban a többször módosított miniszteriumnak vissza kellett lépnie, az új kabinetben az elnökséget a külügyi tá czával együtt nyerte meg, de már ugyanazon évi augusztus 25-én vissza kellett lépnie, mert a király nem hagyta helyben a liberalismus javára tervezett spanyolországi beavatkozást. Thiers most két éven át az ellenzék élén állt. 1840 auguszt. 1-én ismét a kabinet elnökségét foglalván el, sikertelenül igyekezett a többi hatalmakat arra bírni, hogy engedjék meg neki Egyiptomot függetleníteni a portától.

Thiers 1840. október 21-én benyújtá lemondását, a nyilvános életől teljesen visszavonulni látszott s hozzáfogott a már előbb ápolott terv valóításához, hogy megírja I. Napoleon történetét, mely ezébből beutazta a német és olasz csaták színhelyeit. Visszatérte után ismét az ellenzék élére állt, de nem sikerült az összes ellenzéki árnyalatokat zászlói alá gyűjteni.

Midőn az 1848-iki februári forradalom a királyt mindenekelőtt arra kényszeríté, hogy miniszteriumát elbocsássa, Thiers a második miniszteri listába vétetett fel, melylyel a király a forrongást lecsillapítani akarta. Midőn már semmi mentőeszköz sem kínálkozott, egyéb tanácsadókkal Thiers is arra bírta a királyt, hogy a trónról mondjon le s a köztársaság kihirdetése után ő is elhagyta Páris.

Hogy népszerűségét nem veszítette el, bizonyította az, hogy a nemzetgyűlésre négy helyett választatott meg. Erősen megállotta helyét s az új Franciaország mindkét törvényhozó testületében azon többség feje volt, mely egyfelől a social-demokratákkal, másfelől a császárság visszaállítására törekvő napoleoni párttal szemben állott.

A december 2-ki államcsínykor mint Napoleon ellenfele, elfogatott s azután külföldre bocsátatott. 1862-ig felváltva Angliában, Svájcban és Felső-Olaszországban tartózkodott, ahol az irodalomnak élt, a míg 1863-ban Páris városa őt a kamrába választá meg, a hol a második császársággal szemben kitartó ellenzéki állást foglalt el.

Az 1866—70-ki években élénk részt vett a törvényhozásban, s ismételve felszólalt a kormány bel- és külpolitikája ellen. Nem volt báránya az olasz egységnek, s amaz iránynak, mely a porosz-osztrák háborút s vele Poroszország diadalát előidézte. Éles bírálat alá vette a pénzügyi politikát, de másrészt abban eltért az ellen-

zék többi tagjaitól, hogy helyeselte a francia véderő fokozását, s készségesen támogatta a kormány idevágó törekvéseit. 1870. június 30-án az ujonczosági törvény tárgyalásakor igen harszias beszédet tartott, de tizennégy nap mulva a legnagyobb makacsággal ellenezte a hadüzenetet, sem az időt alkalmassnak, sem a francia hadsereget eléggé elkészültnek nem tartotta egy nagy háborúra.

A felbőszített néptömeg akkor durván meg is bántotta. De csakhamar kitűnt, hogy igaza volt. A francia sereg megveretett; kitört a forradalom. Thiers ekkor diplomatai körutrá indult a semleges nagyhatalmakhoz, hogy szövetséget kinyerje. De hasztalan járt; okt. végén visszatérve, a kormány őt a német főhadiszállásra küldötte a békealkudozások megindítása végett. De ezek ideje sem érkezett még el s Thiers teljesen visszavonult a magánéletbe, honnan csak a fegyverszünet megkötése után lépett ki.

Ekkor husznál több kerület őt kiáltotta ki képviselőjévé, mire a nemzetgyűlés közvetlenül összegyűlte után 1871. február 17-én Thiers a végrehajtó hatalom főnökévé választotta. Ez időtől fogva harmadfélévnél tovább az ország élén maradt; s 1871. aug. 31-én 491 szóval 93 ellen a francia köztársaság elnökévé választott. Működése idején újjászervezte a hadsereget, elfojtotta a polgárháborút, megkötötte a végleges békét, s azt minden részében le is bonyolította. Lefizette az ötezer milliomos hadi sarzot; a rendes idő előtt megszabadította az országot az ellenséges hadaktól.

Az agg államférfi bámulatos erőt fejtett ki s óriási munkát végzett rövid kormányzata alatt. Kérdemelte a haza megmentőjének nevét.

De midőn az ország a hadi sarz teljes lefizetésével az utolsó német katonától is megszabadult, Thiers a monarchia egykori oszlopa, abban az erős meggyőződésben, melyre három dynastia megbukása után jutott, hogy Franciaországot csak a köztársasági kormányformával, de nem szélső, socialdemokrát, vörös, hanem ellenkezőleg: konzervatív republika gyanánt lehet erőssé, hatalmasá tenni s újra felvirágoztatni: határozottan köztársasági alapra kívánta fektetni az alkotmányt, a három monarchista párt (a legitimisták, orleanisták és bonapartisták) természetellenes koalíciója 1873. nov. 20-án megbuktatta s az elnökségről lemondani kényszerítette.

Helyét Mac-Mahon marsall foglalta el, ki kétes jellemű politikája fogafehéret végre egy államcsínynak méltán nevezhető lépéssel mutatta ki, a törvényhozás feloszlásával a köztársasági többségre alkotmányellenes csapást mérve.

A köztársasági pártok tekintete ismét Thiers felé fordult, ki mióta a magánéletbe vonult vissza, élénk figyelemmel kísérte ugyan a politikai élet alakulásait s beszédeivel és leveleivel hatályosan előmozdította a köztársasági irányt, de a párt tényleges vezérletéről lemondani látszott. Most ismét egész határozottsággal lépett ki a küzdőterre — midőn a halál egyszerre, váratlanul földre teríté.

Temetése országos költségen szept. 8-án történik meg, s a vidék összes köztársasági bizottságai küldöttségek által képviseltetik magukat. Özvegyéhez minden párt részéről részvétnyilatkozatok érkeznek. A belga király, gr. Andrássy, Gorcsakoff herceg, táviratban siettek kifejezni részvétüket.

Benne Franciaországnak a nagy Napoleon óta legnagyobb államférfia esett el, ki — midőn az ország elvérzett a csatatéren — a béke által ismét fölemelte s nagygyá tette. „Hű és nagy vala!”

D'Arc Johanna búcsuja.

(Schiller „Orléansi Szűz”-éből.)

Isten veled te bérez, te völgy, ti dombok!
Zöld legelő te — s csacska esermelyed!
Órökre búcsút imé sirva mondok,
Hangom könyekbe fül: isten veled!
Réték, miket estenként öntözék, ti!
Fák, miket iltették: zöldeljetek!
Isten hozzátok kis falum vidéki,
Johanna nem bolyg többé köztetek.
Szélid visszhang, szavad' már nem lesem....
Johanna megy — s vissza se' tér, sosem!

Szélid örömeim csöndes tanyája:
Órökre búcsúzom ma tőled el.
Elzúlik kis bárányim szende nyája,
Nem gondol senki véle hol legel.
Más nyáj: mi gondom' s pásztorlások' várja,
Hol minden fűszálat vérharmat lep el.
Nem földi vágy tűz a világba engem:
A Lélek szólit, hívását követnem.

Mert Az, ki Mózes't a tüzes bokorbul
Megszólította magas Hóreb hegyén,
Mondván: „Ne félj! Faraó ellen fordálj!”
S az Izsai fiát ki seregén
Hőssé avatta egyszerű pásztorból,
Mert kedves néki a kicsiny s szegény:
Hozzá is Ő szólit, e falevelek
Közül: „Eredj, a merre küldelek!”

Lágy tagjaiddal vas páncélba öltözz,
Kis báránykád' legeltesse más.
Téged szerelmi ábránd, vágy, e földhöz
Nem köt soha, gyöngéd szívdobbanás.
Fütidre ara-koszorút te nem kötsz —
Hozzád simúlni kisedet se láss!
De harci dicsőséggel e helyett
Megkoszorozom gazdagon fejed'.

„Mikor a legbátrabbak elcsüggednek
S romlásba dőlve véli mind honát:
Akkor ragadja a zászlót kezébe meg;
S mint vész zilálj' az érett gabonát:
A búzke hódítót te úgy üzended,
Földig tiporva a határon át.
S hazád' megmentve, visszavivá Reimst:
Ott vár királyod, hogy megkoronázd!”

Im itt a jel, melyet az ég ígére:
Ez a sisak, — ő küldi azt nekem.
Mily égi láng csap meg, vasához érve,
Mint kherub-tüztől lángol e tetem:
Ragadva visz magával a harc-térre,
Mint vész sodor, nem ellenkezhetem.
Hallom riadást már a harczsoroknak,
Paripa tombol, trombiták harsognak!

Szász Károly.

Déryné naplójából.

XXIII.

Mielőtt a függöny felgördül. — A magas C hatása. — A meghódított közönség. — Gratulációk. — A ki futyni akart. — A kritika. — Előszövelek újabb följegyzésekre.

Már e második levelet el se vittem mesteremnek, oly bátor voltam.

A színház kocsija értem jött öt órakor, és én — isten nevében, — fölmentem az öltözőbe.

Midőn már egészen föl voltam öltözve, s oda álltam a nagy tükör elé, megvizsgálván még egyszer öltözetemet: már nem az voltam kedélyemre s hangulatomra nézve, a ki hazulról elindultam. Nem jutott nekem eszembe, német vagy magyar szinpadra lépek-e, egészen benne találtam magamat szerepemben, fölmentem a szinpadra, néhány hangokat áthangoztattam s azt mondtam: „jól van!”

Ne nevéssenek ki, kérem, de kedves anyám gyermekkoromban lelkembe cse-

pettette: „ha valami dologba kezdesz, mindig isten nevében kezd; ha valami kétséges helyzetbe jössz, s jó sikert akarsz magadnak biztosítani: imádkozd el az „Ur angyalát” s meglásd, jó sikert érsz.

És valóban — (de igazán: ne tessék a fölvilágosodott században kinevetni engemet, ki még most is oly buzgón megtartottam gyermeked hitemet. Legelső szinpadra léptemkor elkezdve soha, soha sem léptem föl, a migel nem mondtam csendesen az „Ur angyalát”) — midőn már egészen föl voltam öltözve, kezembe vettem szerepemet, mintha azt olvasnám, félre bujtam egy szegletbe s ott végeztem e rövid kis imát s egészen megkönnyülve biztosan léptem ki azon hitben, hogy „engem ma semmi veszély nem érhet.”

Végre hangzott az orchestrumban a zene s én egészen fölemelkedve éreztem egész valóm. Igaz, hogy hangosan dobogott szívem, füzömellénykém keresztül hallottam dobbanását; de nem a félelem miatt, — valóban nem; hanem azért, mert mindig úgy dobogott az első perzekben, mielőtt kiléptem. De a legnagyobb nyugalommal szerepemre gondolva, hogy no most mindjárt fogod ezt vagy azt mondani vagy énekelni: az öröm egészen elfogott már a nyitány hallatára, úgy hogy egy cseppet se féltem. A füttökökkel ijesztgetések mind kiszöktek a fejből.

Föllebben az előfüggöny, — én az álfalak mögött várva jelenésem, lekukantam egy kis résen, hogy van-e sok közönség? A ház tele! Megörültem, hogy nem üres háznak fogok énekelni.

Következett jelenésem. Kilépek csendesen, andalogva, — mikép szerepem jelleme megkívánta. Mély csend uralkodott a házban. — Midőn Emeline meglátja a svájci kunyhót s örömmozdulatában fölémelt karjait ég felé terjesztve lehull izgalmaiban a szalmakalap fejéről s felhangoztatva a magas C-t, elénekl csak néhány taktusból álló énekét s berohan a kunyhóba.... akkor oly szörnyű tapsvihart tört ki a publikum között, hogy rengett a ház. Szűnni nem akaró kiáltások között hívtak: én nem akartam hinni, hogy az engem illet; de a muzsika megszűnt, a kihívás zajosan foly s engem a játszó személyek toltak ki az ajtón, kik épen ott álltak, a szinpadra.

Kiléptem hát, magamat mélyen hajtogatva s visszafelé húzódva; de még csak ekkor kezdődött igazán a vihar! Három ízben ujtult meg a taps, — a muzsika nem szólt, s én föltalálva magamat, újra elénekeltem a pár ütemet s befutottam megint a kunyhóba, mint a hogy szerepemben volt. Újra, meg újra hívtak szünetlenül, — de már akkor a karmester folytatta a zenét, szerencse, hogy ki tudtam belőle venni a nagy zaj között is az alaphangot s a kunyhóból visszasíthettem, dalomat folytatandó.

No de már most én igen fel voltam villanyozva e ritka kitüntetés által, — mert az nem mindennapi eset, hogy valakinek már néhány taktus után fölbeszaksítsák tapssal és brávozással az áriáját s dala közepén kihívják Emelinét, — velem se történt még ez máshol ezelőtt.

De már most következett a kedvelt cavatina! Elvégeztével ismét szűnni nem akaró taps-vihar és kiáltás: újra! fora! da capo! — így hangzott az össze-vissza mindenféle nyelven. A közönség tombolt.

Én csak hajtogattam magamat; — az én mesterem örömsugárzó szemekkel mosolygott föl reám, fölemelte kis fekete pálczáját, elkezdte ismét a cavatina muzsikáját....

Azon perczben egy gondolat villant keresztül a fejemben s én elkezdtem a cavatinát — magyar nyelven énekelni.

Most még nagyobb lett a zaj, a tombolás, — én meg se gondoltam, hogy ötletem valóságos demonstrációra adhat alkalmat. De valóban az lett belőle. Megint ujrátak; — de én a fejemmel, mélyen hajlongva és mosolyogva ugyan, de „nem”-et integetve, gondolám: „sok lesz!”

Végeztem az első felvonást, háromszor hívtak ki zajosan. De ott állt az álfalak között az én öreg mesterem türelmetlenül, hogy hadd jöhetne már hozzám engem üdvözlölni és megdicsérni. A mint megláttam, mindjárt futottam is hozzá s ő egész örömmel adta tudtomra, hogy milyen örömet szereztem én neki, s hogy ő mily büszke én reám. Én neki igazán szívből mondtam, hogy ezt a jó sikert egyedül neki köszönhetem, — mert csakugyan is sokat tanultam tőle azon néhány leczke alatt, melyet szíves volt nekem adni. Mondá aztán, mennék el hozzá másnap kilenczkor, mert sok mondani valója lesz. Megsimogatta aztán fejemet, — arczomat, azt nem merte, mert akkor egy simítással minden szépségemet lerombolta volna.

Játék végeztével ismét háromszor hívtak ki. Én magammal meglegedve mentem volna az öltözőbe; de akkor utamban elfogtak a két szülék — szinpadi apám és anyám, — s apám megcsókolva kezemet, azzal a hízegéssel fejezte ki elismerését, hogyha ilyen leánya volna, az egész német földet győzelemmel utazná be velem. Anyám pedig, ki játékközben is többször eljött hozzám, azzal hízegett, hogy rég nem örvendett a pesti szinpad ily tökéletesen játszó és éneklő Emelinának és hogy mily boldogan fogok én az éjjel pihenni a nyert babérkoszorúmon s szép álmokat kívánt.

Szállásomra érve már ott volt az én barátom Samu, s leemelve a kocsiból, nagy vidámon „kis hódító”-nak nevezett s monda, majd beszélt valamit, a min én nagyon fogok kacagni, — és hogy adjak én neki flastromot az oldalára. „Mit?” mondtam, tán csak nem vívott valakivel? — De — mondtam, — mindenekelőtt adjanak ennem. — Mert én mikor énekeltem, soha se ettem ebédre egyebet egy kis levesnél s egy sült csirke-czombnál. De bezzeg este játék után, mindig egy egész rántott csirkét ettem meg egyedül s a cseléd-leánynak alig maradt belőle a nyaka.

Mig a vacsora elérkezett, elbeszélte barátom, hogy a mint a színházba ment, találkozik egy ismerőssel. Az megszólítja: „No hiszen, lesz az ma nagy skandalum.” „Miért?” „Hát nem tudja? Ma egy magyar énekesnő lép föl a nagy német szinpadon. Gyalázatot hoz az egész nemzetre! Mit gondol barátom? nagy merészség kell ahhoz! No hiszen majd lesz mit csufolódni a németeknek, ugys eddig se sokat tartottak a magyar képzettségről. S most majd ez végkép betetőzi a jó vélemény.” — „Hát ismeri barátom?” — kérde Samu. „Ha ismerem-e! hisz ezelőtt hét évvel hallottam itt Pesten énekelni a „Csörgősapkában” meg holmi egyebekben. Egy kis vézna teremtes az istenadta. Lépmi

se fog az tudni. Aztán azon a rengeteg színpadon mintha egy nyávogó macska menne ott keresztül. No hisz lesz ott ma fütty meg fütty. Én kifütyülöm az e...tát. Remélem, barátom is segít." — Samu mindaddig hallgatott, mintha nem is ismerne. De most megszólalt: „Én az olyanokban nem találok gyönyörűséget, és kivált előre pálcát törni valakinek képessége fölött, nem találok helyén. Aztán hét év! nagy idő! azalatt még ha gyerek lett volna is, megnőhetett, de mivelődhetett is." — „Már én, ugy segéljen, kifütyülöm!" — Samu erre már kissé boszankodva mondá: „Ej hagyjuk ezt, én se nem tapsolok, se nem füttyölök. Nem kenyerem zavart okozni." — Ezalatt a színházhoz értek, jegyet váltottak a földszintre s mindig együtt maradtak. Samu nem távozott mellőle, látni akarta, mire képes a koma. — Midőn megjelentem a színpadon, mondja Samunak: „No nézze, hiszen meg van ijedve! lépni se mer! milyen lassan jön." — Elkezdem az éneket s a publikum, miként irám, nagyban kitör. „Nini, — kezdi üldözöm — mi lett a kis békából!" — s elkezd tapsolni, ordítani, s látva Samut, hogy az meg se mozdul, úgy oldalba lökte a cson-

A HÁBORUBÓL: A HAINKŐI SZOROS-UT A BALKÁNBAN.

tos könyökével, hogy most is érezte s mondá: „Ugyan hogy állhatja olyan hidegen! tapsoljon már!" s azzal ismét a könyökét lökdöste a Samu bordái közzé. „Nem én! — mondá Samu, — de az oldalamat nem azért hoztam ide, hogy rajta

doboljon." — Felvonások közt mondá aztán Samunak, hogy ő, ha nem lett volna jelen, soha nem hitte volna el, hogy ily nagy metamorphosis történhetik.

Másnap reggel elmentem a karmesterhez, haza vevén neki énekszerepemet s megköszönni fáradozásait és részvétét egy idegen iránt. Sok szépet mondott s nejevel együtt igen dicsért s mondák: kár, hogy a magyaroknál maradok s nem megyek a németekhez, — ott sokkal nagyobb mezőm volna magamat a legnagyobb tökéletességre kiképeznem; mert — mondá — hiányzik még nálam az átolvadási lágyaság az átmeneteknél, de arra nem sok idő kellene nekem, mert, — mikép magát kifejezé, — úgy látszik, engem már a természet meggazdagított azzal, mit némelyek hosszas tanulmányok árán sem képesek maguknak megszerezni. Megkérdezt, volna-e módomban, magamat a magam költségén három hónapig Pesten fönntartanom, ő nekem ez idő alatt minden nap egy órát adna minden fizetés nélkül. Én bevallottam neki, hogy ez nincs módomban, mert igen kicsiny havifizetésem van és ha annyi időt elmaradnék, az is elmaradna. Nagyon megköszöntem neki ismét

szívességét s menni akartam. „De maradjon csak még egy kissé, mondá. — Tegnap este játék után, szokott módom szerint a közel vendéglőbe mentünk vacsorálni. Ott gyűl össze az értelmiség s ott szokták az élet-halál-ítéletet kimondani a szereplők fölött s úgy tegnap is. És mondhatom, madame, hogy legnagyobb dicséretére válik, a mit ott hallani lehetett. Többen nyilatkoztak, hogy kár volna csak ez egy szereppel már bevégezni fölléptét. A publikumnak az az óhajta, hogy többször lépjen föl. Ma reggel az intendánsnál is voltam, ki szintén értesülve levén ez általános óhajtásról, fölhatalmazott, hogy e tárgyban értekezünk."

Képzelné lehet örömet ezek hallására! Majd kiugrottam a bőrömből, mert ezt még remélni se mertem — egyszerűségemben. Mondám aztán neki, hogy nincs nálam betanulva semmi nagy opera és kisszerűvel elveszteném tán azt is, a mit eddig nyertem. „Semmi, mondá, betanuljuk. Majd én is adok pár órát." Mondom: „De még az a baj is van, hogy nincs engedelmem tovább itt maradni. Csak ez egy föllépésre bocsátottak el." „Ej csak írjon egy szép kis levelkét, nem fognak haragudni." Elbu-

csuizunk azzal, hogy holnap kilencz órakor megint találkozunk.

Ő ment próbára, — én siettem Tónihoz. Azt az örömet le se írhatom, melyet a hírrel okoztam, hogy még többször is föllépek. Az öreg dáma, Tónival együtt

nem győztek dicsérni a tegnap esti játékért. Még ők nem láttak engem ilyen operában. És hogy mily szép voltam, hogy ők nem győztek eléggé bámulni; mert Tóni mindig azon busult, hogy: „Oh édes Dérnyé! csak maga egy kicsit szebb volna, úgy én nem busulnék; de, tudja, a férfiak mindjárt csak azt nézik: szép-e valaki? — De az este maga egészen át volt változva. Én még csak most vettem észre, magának mi gyönyörű haja van. Hiszen eddig veres volt." — „Megbarnult a napon" — mondám nevetve.

Haza menve, levelet írtam Fejérvárra. Még be sem volt pecsételve: kopognak. Ki nyit be: Nagy Pista!

— Jaj talán maga értem jött fel Fejérvárról — kiálték föl, a mint megláttam.

— Dehogy! — mondá Nagy Pista — hiszen tegnap délutántól fogva itt vagyunk hatan; eljöttünk megnézni, hogy miként sikerül.

Ez a Nagy Pista nejevel együtt igen jó emberek voltak, igen szívesek, kivált azokhoz, a kiket szerettek. Pista híres jó komikus volt, neje csak közepszerű színésznő. Engem igazán szerettek s kivált a jó fürge ember, kiről igazán el lehetett mondani: Figaro itt, — Figaro ott.

A HÁBORUBÓL: AZ UTOLSÓ ÁGYULÖVÉS KARSZ VÉDELMEBEN.

ERZERUM, TÖRÖK-ÖRMÉNTORSZÁG FŐVÁROSA.

A HÁBORUBÓL: LŐGYAKORLAT ÁGYUKKAL EGY TÖRÖK HADIHAJÓN.

Elébe terjesztettem, hogy jövőre nézve mily nagy befolyással lenne, ha én még itt több szerepben is fölléphetnék s kértém, vigye el levelemet Murányinéhoz, az vigye el a direktor urhoz és ő is támogassa kérésemet. A Nagy Pistát pedig arra kértém, hogy ha a jó főszolgabíró ur (Kolosváry) igen találha haragudni elmaradásom miatt, csak csillapítsa, és mondja neki, hogy hiszen ezt is a színészet érdekében cselekszem. — Nagy Pista elment, elvitte levelemet; de hiába vártam hetekig, Pesten mulatásom egész végeig, — egy betű felelet sem jött az én direktoromtól. Féltem méltó haragjától, de azért csak maradtam.

A rendelt időre másnap csak elmentem karmesteremhez. A mint beköszöntök, fölveszen asztaláról egy nyomtatott hírlapot s nyújtja nekem e szavakkal:

— No, olvasta már?

— Mit? — kérdém.

— A bírálatot a „Svájezi család“ előadásáról.

— Nem, — mondtam, kétségesen reá tekintve, hogy vajjon élet-e vagy halál?

— No no, csak ne ijedjen meg, mondá: Igazolva van a publikum ítélete.

Olvassa!

Leültettem s én olvastam, miként itt következik:

(Most már örömmel ide igtatnám a német bírálatot, melyet a karmester örömmel a kezembe nyújtott. Birtokomban is volt, több előttem becses versekkel együtt, melyekkel a publikum kegye árasztott el, de egy jóakaró pártfogóm elkérte tőlem egy alkalommal és midőn visszakaptam a csomagocskát, felbontom, keresem, hogy szavaim igazolása végett ide beigassam, — hát épen az a német bírálat hiányzik. Most már kénytelen vagyok emlékezetből leírni, a mi még eszembe jut belőle. Azonban rendiben szóról-szóra lehetetlen, mert igen sokat írok rólam; de mégis a jellemzőbb megjegyzéseket, melyeket emlékezetem megtartottam, hiven leirom. A többek közt írja:)

„In die gestrige Oper eilte ein jeder mit gespannter Erwartung. Eine erste Sängerin von der ungarischen Bühne ist in der Oper: „Die schweitzer Familie“ in der Rolle der Emeline in deutscher Sprache aufgetreten. Sie übertraf alle Erwartungen. Sie hatte ihre Aufgabe mit dem grössten Beifalle und der grössten Anerkennung gelöst. Die junge Sängerin ist viel begabt, und besitzt eine vollkommen entwickelte Metallstimme, mit einer unvergleichlichen Höhe. Nach ihrem Spiele zu urtheilen, ist sie ein Universalgenie, doch scheint ihr das Naive mehr zuzusagen. Bei ihrem ersten Erscheinen schien sie wenig befangen“ — de ez nem úgy van, mert én egy cseppet se voltam elfogult. Már a többi dicséretnek nem is jutnak mind eszembe, pedig még sokat írt, hogy minő „Colatur-Sängerin“ vagyok, de ezekről nem is akarok tudni, csak a legfontosabbakat akarom fölemlíteni.

Továbbá írja, — (ezeket már magyarul írom, mert könnyebb nekem, — a német szóban könnyen ejtek hibát): „A publikum óhajátásával a magamét is egyesítvén, nyilvánítom, hogy óhajandó volna, ha a „Madame Déry“ folytatná föllépéseit, mert sokoldalúságát sejteti

tegnapi játéka. Jónak látnám, ha a következőkben lépne föl: „Tankréd“ ben mint Ameneide, a „Tolvaj szarkában“ mint Nibetta, a „Hamupipőkében“ mint pipőke, a „Veszta szűz“ czimszerepében és — az utolsóra már nem emlékszem, mit ajánlott.

Midőn olvastam, — miért ne vallanám be, hogy igen nagyban megörvendtem. Nem is tudtam örömet egy kissé elpalástolni, pedig ha akkor értek egy kissé a szinpad politikához, ez lett volna a rendin. Vette észre a maestro, — nem is kellett sok rábeszélés, mindjárt készen talált a szerepek elvállalására. Csak annyi megjegyzést tettem:

— De kérem, karmester ur, hiszen én ezeket az operákat soha sem is láttam játszani, nem hogy játszottam volna bennök! Hogy fog az megtörténni, hogy én most itt egyszerre föllépjek?

De már ő akkor kinyitott egy nagy könyvtárat, kutatott benne összevissza s előhozott egy ölnyi „Stimme“-t.

— Hogy fog megtörténni? — kérdé — hát ugy, hogy legelőször is itt az Ameneide — s azzal kezemből ad egy jó csomó árkusokból álló énekszerepet és elkezd dicsérni, hogy mi fölséges muzsika az, még egészen új, Rossinitől. Én azt már mind tudtam, mert mihielyt egy új opera megjelent a német szinpadon s hallottam, hogy van benne szép ária vagy duettó: hát én azt mindjárt kiírtam magamnak s lefordítottam.

— Hát mennyi idő alatt fogja betanulhatni Ameneidet? — kérdezi.

Magam elé rakom a kottákat s átlapozom. Látom hogy igen nagy szerep az, s el van halmozva magasságokkal, passagokkal, trillákkal. Hogy örült a lelkem láttukra! Hogy ki tanít, vagy hol tanulok? most eszembe sem jutott. — Midőn végig néztem, mondtam:

— Bizony kell hozzá két hét!

Rám néz. „Micsoda? talán nem értettem jól?“

— Két hét bizony mégis csak kell ahhoz, — mondtam ismételve. Megijedtem, hogy sokalja.

El kezd kacagni.

— Édes drágám! — mondja — most maga nem számította jól ki az időt magának. Két hónap kell annak!

— Oh, isten őriz! — mondtam, — hiszen akkor nem maradhatnék itt oly soká. Én betanulom, csak az a kérdés, ki tanít és hol?

— A próbaszobában, Männer ur a tanító. Megjelentem neki, hogy holnap nyolczkor kezdik. Csak tessék minden nap pontosan megjelenni. — Ugy! — mondá — arról még nem is beszéltünk: hát mit kíván a tegnapi föllépésért?

— Oh, mondtam — semmit! — s elpirultam fülig — hiszen én nem pénzért léptem föl. Resteltem neki elmondani, hogy valamelyik német Klaviermeister azt mondta, hogy „die Ungarn können nur brüllen“ s hogy én most azt vagyok itt bebizonyítani: „das ist nicht wahr“.

Abban maradtunk, hogy minden harmadnap meglátogatom s akkor elpróbáljuk, mit addig tanultam. S ugy is volt, s én hálával jegyezhetem föl, hogy leginkább neki köszönhetem további haladásomat.

(Befejezde következik.)

Török-Örményország és lakói.

A mostani orosz-török háború ázsiai részének váratlan kimenetele nagy mértékben fölébreszté e véres küzdelmek színterére íránt az olvasó világ figyelmét. Az orosz csapatoknak meglepően gyors előnyomulása Török-Örményország belsejébe ama vidéknek főleg hadászati szempontból való ismertetését tette szükségessé; arra, hogy annak néprajzi, természeti, gazdasági, s egyéb fontos viszonyait is bővebben ismertetessék a lapok, az események rohamos menete alig engedett időt. Mikor Karszot, Erzerumot, sőt magát a jóval távolabb eső Trapezuntot is feltenünk kellett a diadalmasan előnyomuló muszáktól, bizonyára nem az érdekelt minket, hogy ama városoknak és vidéknek mennyi és minő lakossága, s a lakoságnak milyen szokásai, életmódja, műveltségi és iparviszonyai vannak, hanem sokkal inkább érdekelt az a kérdés, hogy az egyes várak és városok mennyire vannak megerősítve és meddig képesek az ellenségnek ellentállani? Ámde időközben és egészen váratlanul nagyot változtak a dolgok. Mukhtar pasának többnyire újoncz csapatai a kapott erősítések által is támogatva megemberelték magukat, s egy szép reggelen arra ébredt föl a bámuló világ, hogy az oroszok ki vannak verve Török-Örményország területéről.

Igy állván a dolgok, ezt az érdekes tartományt és lakóit ma már nem csupán hadászati, hanem általánosabb szempontból is érdemesnek tartjuk megismertetni olvasóinkkal, s legelőször is az ország fővárosába Erzerumba vezetjük el.

I. Erzerum.

Néhány kilométernyi távolságból tekintve Erzerum városa igen szép, majdnem tündéres képet tár a közeledő elé, mint majd minden csinosabb keleti város; de ha bele érkezik az ember, a délibábszerű látvány meglehetősen köznapias valóságba oszlik föl. Utcái szűkek, kanyargósak és piszkosak; házaik, néhány nevezetesebb épület kivételével, többnyire gyaló sárkunyhók, melyek mind egyformák s ugyanazon színű festékekkel vannak bemázolva.

Török-Örményország 1876. deczemberéig egyetlen vilajetet képezett s annak Erzerum volt a fővárosa. Az Euphrates éjszaki forrásától nem messze magas fensíkon fekszik, mely 1600 méternyre emelkedik föl a tenger színe fölé. Lakóinak számát a legtöbb statisztikus és földrajzíró 40,000-re teszi, ellenben Deyrolle Teofil francia utazó, kinek érdekes utleírása szolgált jelen közleményünk alapjául, 90,000-re becsüli azt, mely számban szerinte 20,000 persa, 15,000 gregorianus örmény, 8000 katolikus, 5—6000 görög, néhány zsidó és néhány protestáns foglaltatik; a többi mohammedán. Erzerum a szó teljes értelmében keleti város. A közeli hegységek alárohán több apró patak szelveli területét keresztül-kasul s a sok kisebb-nagyobb híd, melyek azokon átvetnek, némely utcának igen különös jelleget kölcsönöz. A muzulmán városrészek utcáit, az egy Bazár-utcát kivéve, mind szűke és mohos falak szegélyezik, melyeken csak itt-ott látható egy-két, ajtókul vagy ablakokul szolgáló apró nyílás. A keresztény városrészek több házán erkély is van, melyet csinosan kifaragott gerendák tartanak.

Erzerumnak sok szép bazárja van, melyek közt nyáron át legszebbek és legfestőiebbek a gyümölcs-bazárok, minthogy Erzerum és környéke, főleg Thortum és Erzincan helységek a világ legelső gyümölcstermelő vidékei közé tartoznak. A városnak igen kevés utcaja van kikövezve, miből természetesen az következik, hogy nyáron át iszonyu porfellegben fúldokolnak, télen pedig feneketlen sárban sápadeznek a járókelők. Szerfölött kellemetlenné teszi az Erzerumban tartózkodást a tőzeggyártás is. Tüzfűtő roppant hiány lévén a vidéken, a szegényebb osztály marhahulladékból készíti tüzelőszert, melyet ott általánosan fezeknek hívnak (ugyanaz, a mi nálunk az alföldön a tőzeg) s mely, mikor tüzelnek vele, iszonyuan fojtó és egészségtelen bűzt terjeszt maga körül.

A városnak számos mecsetje van, melyek közül azonban csak kettő dicsekedhet némi nevezetességgel: az Ulud-Dzsami és a Murgu-Szeráj tornya. Mindkettőhöz érdekes mondák és regék fűződnek.

Erzerum nagyon termékeny fennsíkon fekszik s az ország legnevezetesebb útjainak képezvén vagy kiindulási, vagy összetalálkozási pontját, átmeneti kereskedelménél fogva igen fontos város. Ipara ugyan jelentéktelen, de azért sok vasat és rezet dolgoznak föl benne mindenféle házi eszközökké és edényekké, s kovácsai jó fegyvereket készítenek a környéken lakó kurdok számára. Néhány persa iparos a nemezszőnyeg gyártását is meghonosította Erzerumban. Bár készítmódja szerfölött egyszerű, e szőnyeg mégis nagyon csinosnak, sőt művészesnek is mondható s nagy keresletnek örvend az egész Nyugat-Ázsiában. A földmívelés szintén igen jó lábon áll Erzerum környékén; s mikor meglehetősen termés van, tömördek gabonát hordanak ki onnan. E vidék lakóinak ökrei és bivalyai hatalmas, erős állatok, melyek ugy a földmívelés, mint a teherszállítás céljaira egyaránt alkalmasok. Mielőtt a munkába fognák őket, lábakra patkót vernek.

Háborus időkben élén, mondjunk pár szót Erzerum erődítési műveiről is, habár ezekről részletesen megemlékeztünk a „Háború Krónika“-ban. Ezek a legújabb német rendszer szerint vannak építve s építésekét és felszerelésüket csak közelebbről végezték be. A vár magas hegyesucson emelkedik s egy körfalból áll, mely a várost 11 1/2 versznyi hosszúságban övezi körül; e falnak 11 bástyája van, melyeket úgynevezett középsánczok (Courtine) kötnék össze egymással. A fal magassága 4 1/2—6, szélessége 7—8 méter; a várak 22 méter széles és 3—7 méter mély. A város közepén emelkedő s régi kőfallal körülvett fellegvár, melyet 13 bástyatorony is védelmez, komolyabb ostromnak nem sokáig állatna ellent. A város védelme 150 ágyút és 20,000 embert igényelne.

SERVADAC HECTOR

KALANDOS VANDORLÁSA A NAPRENDSZEREN AT.

VERNE GYULÁTÓL.

MÁSODIK RÉSZ. — NEGYEDIK FEJEZET.

Hogy jutott Rosette Palmyrin a Galliára?

Annyi bizonyos, hogy Rosette Palmyrin egészen ugy viselte magát a Gallián, mint a ki otthon, a saját urodalmában van. Hiszen első szava is az volt, mikor magához jött: „az én üstökösöm“. Most pedig, hogy ágyát odahagyhatta, s egy elég kényelmes karszékekben helyet foglalhatott, mint a legtermészetesebb dolgot, ugy fogadta, hogy Servadac egyenként mutatta be neki társait, Timaseff gróftól a kis Nináig, s ő mindeniket kegyteljesen üdvözölte, egy „Isten hozta a Gallián“ — vagy más hasonló lekötőlező szívélyes szóval fogadta, s egészen kifogástalan adta a házi urat, mintha nem csak a Gallia maga, hanem minden a mi rajta van, s jelenen a Nina-kaptári jól berendezett lakás is, mindenestől sajátja volna.

Pedig a Nina-kaptár lakói, magokat tudva a régibb szállóknak, méltán kérdezhették volna Rosette Palmyrin tanártól, hogy jutott tulajdonképen ő a Galliára?

A francia kormány, hitelesített akarván a párisi délkörön történt iv-méréseket, e végből tudományos bizottságot nevezett ki, melyből azonban Rosette Palmyrin tanárt, — ismerve összeférhetetlen természetét — kihagyták. Földhűdve ezen, elhatározta, hogy maga kezére fog dolgozni, s felülvizsgálja a felülvizsgálati munkálatot. Azt állítja, hogy az alapul tett földmérések hibásak voltak, elhatározta, hogy a földmért iv déli részén, tudniillik Formentera szigetén, s attól a spanyol partig eső vonalon új földmérést eszközöl. Épen ez a rész, a melyet előtte Arago és Biot oly ritka pontossággal mértek

volt föl. Ő épen e nagyhirű emberek munkájában akart hibát találni.

Odahagyta tehát Párist; a baleári szigetekre utazott; észlelőjét Formentera sziget legmagasabb pontján (mely a szigetcsoportnak is legmagasabb pontja) állította fel, s ott berendezkedve, szolgálójával Józseffel egész remete életre adta magát.

Földmérési foglalkozása mellett azonban az eget sem akarván teljesen elhanyagolni, egykori segédét is magával vitte, s a magaslatok egyikén, saját dolgozószobájához mellé egy csillagvizsgálót is rögtönzött, egyetlent, de erős teleskoppal; a szükséges könyvekkel, s műszerekkel ellátta, s kellőleg utasította a vizsgálódásban, melyben, a mérésektől s számításoktól üres óráiban maga is tevékeny részt vett.

A Rosette Palmyrin munkája nagy pontosságot és nagy türelmet követelt. Mikor a napi munka be volt fejezve, esténként segédjét, jel-lámpával, átküldötte a spanyol partokra, maga pedig egy messzaltóval hitelesítette a nappali fölvételeket. Ilyenkor megtörtént, hogy az égi testek iránti előszeretete a jeltűzek helyett a csillagokra fordította vele a messzaltót; vagy ha kód volt, mely a földszínen való észlelést lehetetlenné tette, az egész éjt is csillagvizsgálóra fordította. Szerencsére, vagy szerencsétlenségre, erre minél bővebb alkalom is nyílt. Mert az időben egész Európát állandó és sürű ködök borították; és esetleg épen Formentera fölött egy tölcserre nyílt a ködnek, mely az ég vizsgálatát neki lehetővé tette.

Egy ízben épen az Iker csillagzatra fordult figyelmé. E csillagzat, pusztá szemmel nézve öt vagy hat csillagból látszik állani, de erős teleskoppal (melynek 27 cm. nyílása van) többet lehet benne látni haterőn. Palmyrin tanár ily erős teleskoppal nem rendelkezett ugyan, de csillagász távesőjével is meglátott egy pár százat az Iker teleszkópi csillagai közül. Mily nagy volt meglepetése, mikor ez apró csillagok között egy olyanra vélt akadni, mely a csillagjegyzékbe nem volt felvéve; de csakhamar észrevette, mily feltűnőleg gyorsan változtatja helyét a többiek irányában. Palmyrin tanár megkötöztette figyelmét, s a mint az új csillag gyors helyváltozásait figyelemmel kísérte, hamar meggyőződött, hogy üstökösrel van dolga.

Meg kell vallani: ettől a percztől kezdve Palmyrinnek legkisebb gondja is nagyobb volt, mint a földi póznákra s jeltűzekre figyelni. Segédje vihette azokat ide, oda, a spanyol part hosszában, mit gondolt ő a nagy háromszögel? Csak az Iker csillagzatra s az annak körében kibontakozó üstökösre volt gondja, melynek nem sokára ködüstököt, sőt farkát is észre lehetett már venni; s hozzá kezdetek annak pályája kiszámításához.

Az üstökösök pályája kiszámításánál mindig abból indulnak ki, hogy annak utja parabola, vagy is magába vissza nem térő görbe. Ha aztán nem úgy van s az üstökös pályája esetleg ellipsis, ez a számítás folytán kitűnik. A jelen esetben azonban Palmyrin tanár helyes uton járt, mert az Ikerben feltűnt üstökös utja csakugyan parabola volt. A mint mozgása haladt, egymás után fölvetette annak három különböző állását, melyekből, szorosan véve, már az egész pályát ki lehetett volna számítani. Ezzel azonban nem elégedett meg, s hogy számítása annál biztosabb legyen, egymás után tíz-husz pontot is fölvet. Ezekből aztán megállapította az új üstökös pályájának összes elemeit, u. m.

1) A pályát ut lapjának hajlását az ecliptika iránt, vagy is azon lapszöget, melyet a föld utja és az üstökösé alkotnak egymással. Meglepetéssel tapasztalta a legkritikább tűnények egyikét, t. i. hogy az észlelt üstökös utja-

nak lapja csaknem tökéletesen összeesik azon lappal, melyben a föld pályája mozog;

2) Azon pontot, melyben az új üstökös pályája a föld pályáját, felé jövőben (ascensio-ban) metszi;

3) a pályá nagy tengelyének irányát;

4) az üstökös napközelinek pontját s annak a naptól való távolságát; végre

5) az üstökösök mozgási irányát, mely a jelen esetben a planetákéval ellenkező vagyis keletről nyugatra haladó volt.

Ezek már tudva lévén, Palmyrin kiszámította, mikor fogja az üstökös elérni napközélet s onnan megfordulva, mikor és hol fogja met-szeni ismét a föld pályáját. Mindezek után legnagyobb öröme megállapítván, hogy még eddig ismeretlen üstökösrel van dolga — elnevezte azt Galliának, miután egy ideig habozott, vajjon Rosette-nek, vagy Palmyrin-nak nevezze-e? S azzal hozzá fogott az általa fölfedezett új világtestről szóló jelentése elkészítéséhez.

Mondanunk sem kell, hogy Palmyrin tanár az általa fölfedezett üstökös és a föld összeütközésének nem csak lehetőségét, de bizonyosságát előre látta, s annak végtelenül örült. Mit gondolt ő az ebből reá, sőt az egész emberiségre s a földre háromolható végveszély-lével! Csak a lehetőség állott előtte, hogy szerencsésen jutva az üstökösre, azzal a világűr végtelenébe repülhet, s a naprendszeren át utazhatik! Élete nagy álmát érezte teljesüléséhez közelíteni.

Sőt a mint az összeütközés ideje közele-tett, pontosan ki tudta számítani annak idő-pontját: a deczember 31-kétől január 1-jére viradó éjjelen, helyét, mely szerint az üstökös épen a Földközi-tenger táján fogja, érintő irány-ban, erősen horzsolni a földet, sőt erejét is, melyhez képest egy jókora szeletet fog a földről kiszakítani, magának a földgömbnek azonban csak egy tetemes földrészeghez hasonló lökést adand, a nélkül hogy azt sarkaiból kiűzné vagy tengelye irányát megváltoztatná; s a mennyiben tetemesen kisebb tömegű lévén a földnél, való-színű, hogy az ő forgása és pályája fog lényeges változást szenvedni a földdel való összeütközés miatt.

Más ember, ezeket tudva, mihamarább menekült volna Formenteráról, mely a katasztrófának épen ki volt téve. Palmyrin ellenkezőleg: maradt s a legnagyobb lelki gyönyör rajongásával várta a bekövetkező eseményt, melyről rajta kívül másnak sejtelve sem volt — mert, mint említettük, Európát állandólag ködök borítván, egyetlen csillagvizsgálóból sem vették észre az üstökös közeledését.

Az összeütközés pontosan az általa kiszámított időben történt. Hatása is körülbelől ugyanaz volt, mint ő kiszámította. Csakugy szolgájától és segédjétől elválasztotta őt (azok hova lettek? nem tudhatta) s a tudós, a roppant lökésből eredt huzamos ájulásából visszatérve, magát, kis házikójával, egyedül találta, feke a szikla-ponkon, az egyetlen maradványon, mely Formenterából s az egész baleári szigetcsoportból, látható volt a sik teremtő színe fölött.

Ezeket beszélt hangtatóinak, szerinte vendégének, Palmyrin tanár, a vele Formenterán történetekről. A földnek nem lett baja; az megtartotta holdját s tovább halad eddigi pályáján, eddigi irányában s a maga módja szerint. Az a néhány pont, melyet elvesztett, meg sem látszik rajta. De mi panaszuk van nekik is? Hajjuk szála sem görbült meg. S utaznak a világűrben, a naprendszeren át, a végtelenbe! Oh üdv, oh boldogság!

Miután azonban Palmyrin tanár a katasztrófa után is tovább folytatta vizsgálatait, érdekes volt meg tudni azok eredményét, s Prokop

hadnagy, ki a tudomány nyelvén legjárta volt a többi közt, egyszerűen, de mégis határozottan így formulázta a kérdést:

— Szenvedett-e módosulást a Gallia pályája a földdel való összeütközés által? s mivel kétségfelen, hogy igen, kiszámította-on az új pálya elemeit? s ha igen: mi az eredmény?

— Az eredmény, — felelt Rosette Palmyrin, — röviden a következő: a Gallia pályája, folmenő csomójában metszette át a föld pályáját, január 1-jén 2 óra, 47 perc s 35¹⁰ másodpercig hajnalban. Január 10-kén átmetszette a Vénus pályáját; január 15-kén jutott el napközébe s fordult vissza; január 20-kán újra átmetszette a Vénus pályáját s január 31-kéről február 1-jére viradó éjféltűnti hajnalban másodszor metszte (lemenő csomópontján) a föld pályát; február 13-kán metszette a Mária útját, s behatolva a teleszkópi planéták körébe, azok közül a legkisebbek egyikét, a Nerinát magával ragadta holdja gyanánt —

— Mind ezt, — mondá Servadac Hektor, félbeszakítva a tanárt, — tudjuk az ön tudósításaiból. De magyarázza meg, miképp történhetik, hogy oly borzasztó rázkódás mellett is, ugyszólván semmi zűrmel nem szenvedtünk?

— Ez igen könnyen megmagyarázható, — viszonzá a tanár. — Ha követ hajítjuk az ablakot, szétzúzza; ha puskagolyóval, közelről löjük, szép kerek lyukat üt rajta. A Gallia magva rendkívül kemény szikla anyag; oly roppant gyorsasággal ütdött a földhöz, hogy nem zúta meg azt, csak átmetszette, és pedig érintő irányban; s a mit lemetszett belőle, az minden rázkódás nélkül, szépen a mint állt, helyeződött át reá.

Feltűnő volt, hogy a tanár készséggel felel meg minden kérdésre, de még eddig egy szót sem mondott a Gallia jövőjére vonatkozólag, holott azzal is tisztában kellett lennie, miután új pályája elemeit is kiszámította.

Hakabut Izsák, a zsidó, ki szintén jelen volt, nem állhatta tovább s egyenes kérdést intézett e részben a tudóshoz.

— Tanár ur, — kérdé, — visszatérünk-e valaha a földre s mikor?

— De siet, barátom! — mondá a tanár gúnyosan.

— Ha megengedi tanár ur, — vágott közbe Procop hadnagy, — tudományosan formulázom a zsidó kérdését. Ön azt mondá, a Gallia pályája parabola volt az összeütközés előtt, de aztán módosulást szenvedett?

— Ugy van.

— Hyperbola lett-e belőle, a mikor még szélesebb körfogatu pályán röpülne a végtelenbe, valahai visszatérés nélkül?

— Nem.

— Tehát ellipsis?

— Ugy van.

— E szerint visszatérő üstökös. S hosszú vagy rövid pályájú-e?

— Fájdalom, rövid. Annára, hogy számba véve a Mars, Jupiter és Saturn zavaró hatásait is, pályáját éppen két kerek év alatt végzi be s a jövő év december 31-ke éjszakáján ismét azon pontra érkezik vissza s megint ott találja a földet, a hol előbb találkoztott vele.

— És igen emlékeztük —

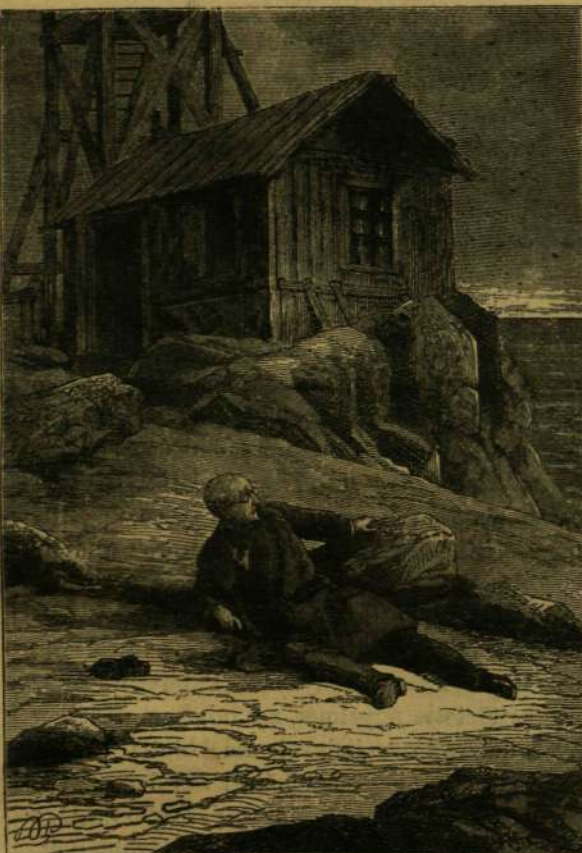
— Vagy is, fájdalom, bizonyos: hogy ismét meg fogjuk látni a földet.

(Folyt. követk.)

Egyveleg.

Az éjszaki sarkhoz új expedíciót terveznek Bécsben. A kezdeményezők most is Weyprecht, ki a mult expedíciót vezette és Wilcek gróf. Az expedíció terve az, hogy éjszakai több meteorológiai szemlélő pontot rendezzenek be. Ily pontok lennének Novaja-Zemlja legészakibb oldala, a Spiczbergák az éjszaki szélesség 80 foka alatt, a szibériai part a Lena torkolatának közelében, egy pont a barrowi öböl közelében; Uparnavik Grönlandban s összekötő hely gyanánt egy állomás Novaja-Zemljánál s egy másik Grönland keleti felén. Nagy fontosságu az is, hogy a déli sark közelében is szándékoznak egy állomást állítani föl. Mindez természetesen összeköttetésbe hozatnék Európával. A szemlélő pontok föllállításával remélik, hogy a földdelejárás és éjszakai fény mindaddig föl nem derített viszonyai végre kellő magyarázathoz részesítenek.

A villámhárító feltalálásához. „Eripuit fulmen coelo.“ E fölirat áll a Franklin sirkőjén. Most az újabb kutatások komolyan kétségbe kezdik vonni azt a dicsőséget, mely őt, mint a villámhárító feltalálóját, eddigelé a világ előtt megillette. Azt állítják, hogy a vas villanyvezető ereje már az ó-korban

A SZIKLA-PONKON FEKVE, EGYEDÜL TALÁLTA MAGÁT.

SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

ismerve volt s dr. Munk az „Annalen der Physik und der Chemie“ című folyóiratban a többi közt idézi a Talmudot (Joseffa Sabbath XII.), melyben a következő mondat olvasható: „A ki vasat teszen a baromfi közé, vét a tilalom ellen, mely a pogány szokások utánzására szól: hanem — ha a villám és mennydörgés eltávolítására cselekszi azt.“ Ebből kitűnik, hogy már a 4. vagy 5-ik században ismerték a villám hatását a fémekre, sőt tán a Franklin villámhárítójához hasonló szerkezetet is. Sőt már az egyiptomiak használták a rézzel, illetőleg arannyal bevont hegyű magas árbócokat, odaállítván azokat a kapuk oszlopai mellé, a templomok elé, „a zivatar, az ég haragjának elhárítása végett“.

Papir mint építő anyag. Amerikában Wisconsinban egy gyár létezik, hol naponként 16 tonna építőpapír készül. Már 1857-ben kezdték meg a papírnak építési célokra való gyártását és a felfedező gyártmányaink oltalmára szabadalmat szereztek maguknak. Az építőpapír erős és kemény táblapapírból áll, mely 12—50 kiló súlyú hengerekbe gyöngyöztetik és rendszeren 84 centiméter széles. A gyártásnál az építőpapír több száz tonna súlynyomásnak téte-tik ki, mely a rostszálakat szilárd állománnyá nyomja össze és így teljesen légmentes ivék állítat-

nak elő. Miután a papír rozsz hővezető, úgy a hidegnek, mint a melegnek ellenáll, tehát az épület, mely belőle készül, meleget tart és nyáron hűvös.

Az éhség Indiában. Az angol kormány közelébb a parlamentben is kifejezte aggodalmát, hogy India némely részében a rozsz termés következtében az éhség pusztító nyomora terjedni fog. A tudósítások azóta meghatón festik az éhség iszonyait. A bombay-i kormányzóság tanácsa Punában értekezletet hitt egybe, hogy a szükséges intézkedések megtétele végett határozatot hozzon. Vasutat akarnak India belsejében építtetni s ezáltal némileg enyhíteni a népnyomórán. Egész Anglia gyűjt az éhezők javára. Londonban ez ideig 16700 font sterling gyűlt össze.

Orosz közmondások. Itt közlünk néhányat az oroszoknak legjellemzőbb közmondásaiból: Isten nagyon magasban s a csár nagyon távol van. Hiába emelsz panaszt Tulában, igazságot keresni Moszkvába kell menned. Adj ajándékot a bírónak s minden peredet meg fogod nyerni. — Ellenségeink száma több, de karunk csak egy van. — A bajt baj követi; menekülünk a farkasoktól s medvék tépnek szét. — A tolvaj nem lop mindig, de ovakodni mindig kell tőle. — A gazdag, midőn harcra, arczára ügyel, de a szegény ruháját igyekszik megmenteni. — A ósz bánja azt, a mivel az ifjú kérkedik. — Mérj tiszszér, mielőtt egyszer vágnál. — A legkisebb tífus okozza a legerősebb szúrásokat. — Ne egyél cseresznyét felebbvalóddal, mert kiütik a magvakkal szemeidet. — Hiába tartod jól a farkast, mert mindig az erdő felé fog tekinteni. — A csár haragja hírnöke a halálnak.

Szavazó gép. A képviselők jövőre nem lesznek kényszerítve drága idejüket holmi hossz-szavazásokkal pazarolni. Egy Mayerhofer nevű mérnök olyan pneumatikus készüléket talált föl, melynek segítségével bármely szavazás alig néhány másodperc alatt és pontosan eszközölhető. A képviselő csak megnyomja az előtte levő billentyűt és ezzel szavazott. Ha e találmány észszerűnek bizonyul, kétségkívül nagy kényelmetlenségtől szabadul meg a képviselőház, s főleg a jegyzők, kiknek azután nem kell majd sokat számíttatni s még többet tévedni. Mialatt székéről lekiáltja: „Uraim nyomják meg a billentyűket“ — a készülék azalatt már megmutatja, hogy hányan, kik és miként szavaznak.

Emberbőröl csizma. Amerikai lapok írják, hogy ott két crispinus-lovag arra a gondolatra jutott, hogy az emberbőrt kikészíttesse s lábbelinek varrassza. Emberbőrt az ottani kollegium bonczterméből szereztek. A bőr kikészítettén, abból a cipész csizmát varrt, melynek csupán a talpa és sarka nem emberbőr. Azt mondják, ez a csizma több meleget tart, mint a borjú bőr, habár magában véve az emberbőr likacsosabb is annál. Kiderült, hogy egy felnőtt férfi bőrből két párba való telnek ki és pedig talpsalót. De talpat nem tanácsos emberbőrből készíteni — jegyzi meg az amerikai újság. — mert nem arra való.

A világ legszegényebb s talán legfiatalabb püspöke. Morenoy Casteneda Raymond Mária, a sarutlan karmeliták szerzetéből, eumeniai püspök in patribus infidelium, Alsó-Kalifornia apostoli helynöke. E férfi született Guadalarában, s jelenleg csak 33 éves. Azért is érdekes alak, mert az alsó-kaliforniai vikariatusnak, melyet IX. Pius 1873-ban alapított, ő az első apostoli helynöke. Tehát csak 29 éves volt, midőn szerzetesből püspök lett. Megjegyzés csak öt papja van. A pápa jubileumakor ő is Rómában volt. Papi öltönye durva szőrpóztó, keresztje ezüstből, melyet a hosszú használat már jól megbarnított, gyanjuszínórán függ le nyakáról. Püspöki városában lakása egy szobából áll, hol könyvei közt dolgozni szokott s egy kamrából, melyben egy csupasz szerzetesi ágyon alszik.

Lula mint örökös. Gróf Rogner III. Napoleon császárnak volt a hadsegéde, kinek halálát nemrég jelentették a lapok, egész vagyonát a császári hercegeknek hagyományozta. Az örökséggel Ferdouse város diszpolgársága is kapcsolatban van.

Levél Romániából.

(Saját tudósítónktól.)

Bukarest, 1877. augusztus 24.

Unatkozik a világ, mióta a plevnai napok elmúltak, mert Ruscsuk tizenhétórán keresztül tartott bombázását kivéve, sehol valami nevezetes nem történt; megváltozott azóta a világ ábrázata; más szemüvegen nézik a dolgok fejlődését, kezdik himni, hogy dacára azon 150 ezer embernek, mely már tizennégy nap óta szakadatlan folyik a vasuton a Duna felé: legalább egyhamar nem fognak elbánni tudni a törökkel.

Midőn az oroszok bejöttek dicsekedve, nagy önbizalommal a Czarigrádba (Istambul) sétálásról, oly bizonyossággal indultak a jámborok a csatába, mintha már Metz, Sedan, Páris a zsebökben lett volna. de most, hogy a frissen érkezők tíz—tizenkét erős vonat sebesültekkel találkoznak egész utjukban, a régi vig dana helyett nyögés és sohajtozás lopódzik át vaggonjaiba, — egészen megváltozott a helyzet, s vele együtt az oroszok magaviselete is. — Az orosz tiszték és a Bulgária számára kiszemelt spitzli-hivatalnokok, kik soha többé nem gondoltak a haza menetelre, és így el is hozták magukkal a bőbeszédű feleséget: kezdik a dolgok fontolára venni és küldözik a donnákat haza felé, — magok az intézők a mindenható és mindenkit lesújtó tekintet helyett egykissé lejjebb csüggesztett fővel kezdenek járni, — a katonák erőszakos és sebes gyaloglás és nagy teher alatt e kanikulai időben, csaknem kidőlvé érkeznek az Aldunához, — a visszautasított, de majd ismét előrendelt római harcászok meg, látva a hidhoz való deszkákat, melyen át kell masirozniok, kezdenek rakásosan szökni, de meg kezdik a régi nótát únni: „de hát mit is vétettünk a török?“ — és azon gondolkodnak, mint az egyszerű cigány, hogy megbékéljenek az ellenséggel, és már két hét óta csinálják a hidat Corabiánál, de nem akar elkészülni. A requirálásnak vége-hossza nincsen, — árpa, tengeri, ló, koezi, szekér, buza, turó mind quietantiára megy, mert a Visteriába annyi pénz sem folyik be, hogy a katonaságot rendszeren fizethessék.

Hát még a szegény felbádogozott levelezők, e nevétség tárgyai minden rendes embernek; — fehér lapos tetejű kozák sipkával, vászon kabátban, nagy csizmával, rengeteg két tarisznya az oldalukon és bördöndök az ülés mellett jobbról-balról! Az ures helyet a kocsiában azután kitöltik kenyér, bor, dinnye, zöld tengeri, esernyő, Oláhország térképe, German—Romano—Franco—Russo dictionarium és egy kis íróasztal. Ha találkoznak — mert párosával járnak az angol író a festőjével, a kis francia levelező a nagy hosszú germánossal. — mondom, ha találkoznak egy-egy nadragos emberrel, vége-hossza nincsen a kérdézködéseknek. De milyen nyelven?! Vélem az történt: dolgom lévén túl az Olton, egyszer csak jön egy pár ilyen bagoly, kihuzza a dictionariumját és sok keresés után azt kérdi a német „Tomnole! onte dromü la Barrabáni?“ — Én románul: „Nincsen olyan falu uram még Afrikában sem.“ — „Was spricht der Karl von Afrika?“ — Én németül: „Wenn Er so dumm ist, hogy a plán a kezébe van és Parapán helyett Barrabánt kérdez, és pedig előbb keresi a társalgó könyvét, mint megkérdezné, tudok-e németül: ugy nincsen miért beszélgettünk, adio!“ — „Warten Sie, um Gotteswillen geehrter Herr! nicht war ön egy magyar; dicső, — mindjárt láttam az accentuatióról.“ „Igen uram, én őrzöm ezen hangkiejtést, nehogy valaki németnek tartson.“ — A francziá-

nak fáj a hasa a nevétségben és hogy kholerába ne esék, megivott egy fél üveg cognacot. Ezzel jó barátok lettünk, ők megették az én pecsenyém, én pedig az ők dinnyéjüket, és azután eligazítottam őket Barrabánba.

Az angolok is eltértek egyszer, de ezek másképp segítettek magukon. Kiterítették a plánt, ráhelyezték a zsebkompaszt, és megtudva az irányt, mint a tenger közepén, — neki vágta a rengeteg tengerinek és csammogtak a forró melegben, három óra hosszat, kevesre az éjszakai hosszúság és a keleti szélesség fokát, azt a helyet t. i., hol Nikolaj Nikolajevics nagyherceg oly szépen átsuhant a Dunán. Immár mikor ezeket tudod, mi hasznát veszed? kérdezi a heidelbergai nagy kité. Felelet: azt, hogy látom miként nincsen olyan szomorúság, a minek mulatságos oldala is ne volna, csak tudni kell azt meglátni és észre venni.

A dolgok folyamáról semmi bizonyosat nem lehet megtudni az oroszoktól. Bizalmatlan, bezárkózott nép az. Egyedüli forrás, honnan az igazat meg lehet tudni, az utánok özönlő zsidók beszéde. Még a már egyszer emített hirlaptudósítók, a kik plehtáblát viselnek karjaikon és a dorbezőlásban, jövés-menésben fölülmulják a legkalandosabb kózákat is, — mondom, még ezek sem képesek az igazat írni. — Itt megy 370 szekér sebesültekkel. Ha kérdi ön: hol sebesültek meg? vagy mi történik odább? csak azt feleli: „Turka“. A plevnai nagy veszteségek a nagy tengerből huztuk ki a katonákat, még pedig főtisztéket, — ugy meg voltak riadva; — de hogy bizonyost tudhatna meg valaki tőlök, az teljes lehetetlen.

A törzstiszteknek legnagyobb mulatsága a levelezőket bolondítani. Mikor látják, hogy valahol ittközet kezdődik: nagy titkon megsugják nekik, hogy itt vagy ott holnap támadnak. Akkor aztán az a sok istenbocsa, — másképp élhetetlen nép ló-fut szekér után s mikor aztán volna szekér, már akkor a halottak is el vannak temetve, a sebesültek is szállítva és ők kénytelen-kelletlen írják a hosszú cikketeket, a mint az orosz főtiszték diktálják. Ez az igaz tény!

A sebesültekkel, be kell vallani, hogy valóban szépen és atyailag bánnak, szinte kedve volna az embernek helyet foglalni a tisztába öltözött, haza felé indított betegek közt. Egy-egy vonat áll 32 vaggonból, minden vaggonban van felül 3—3, alul is 3—3 beteg függő ágyakon, így 30 vaggonban 360 sebesült; egy vaggon az orvosok és ápolók; egy pedig, az utolsó, a konyha, tiszta réz edényeivel; az ápolók nyájaiak, és mindent elkövetnek, hogy a szenvedést enyhítsék. Néha találkozni egy-egy vonat török fogolylyal is, legnagyobb részök idős polgári egyén; van köztök nő és gyermek is. Sokan találgatják, mi oka lehet annak, hogy a közönséges rongyos parasztokat is, ha az oroszok kezébe kerülnek, Oroszországba küldik? de senki határozott feleletet nem bír adni. Talán azért, hogy mutassák a népeknek és fanatizálják, hogy imé vallástok ellen öreg, ifjú, nő, sőt még a gyermekek is fölkelnek, tehát keljete föl ti is, — vagy talán, hogy mutassák, imé hol járunk mi, és mily országban harezolunk, vagy végre — tán bele dugják a boldogtalanságot egy kád vízbe és a pápa reá fogja mondani „Pravoszlavnik — Amin.“

Valóban szomorú nép; így lefűlve, búsan, a mély fájdalomtól áthatott képpel látva őket, senki sem hinné, mily vulkáni tűz, erő és elszántság lappang e nagy fekete álmos szemekben, de az eredmény fényesen bizonyítja.

Jelenetek a harcztérről.

A bucsu-lövés.

Karsz neve már eddig is arany betűkkel volt bejegyezve Törökország háborúinak krónikákönyvébe, s a régi heroszok bámulatos küzdelmeit juttatá eszébe az embernek, ha előlva 1855-ik évi védelmének történetét, melyhez hasonlóért Carthago pusztulásáig kell visszamennünk.

Nem oly dicső, csodás jelenetekben nem oly gazdag, de végeredményében sokkal örvedesebb volt az az ostrom, melyet Karsz vára a most folyó háboru alatt állott ki az oroszok beözönlő hadai ellen.

A török-örmény határ vége felé esvén, egykét kellett kiállania az oroszok legelső, még egészen pihent, tehát annál erősebb rohamainak. Ismerve a törökök lassuságát a neki készülőldésben, valószínűbbnek látszott, hogy Karsz, dacára a krími háboru óta emelt új erődítményeinek, nem fog sikerrel ellentállhatni, — a mint hallatszott is, hogy se löszrel, se ágyúval, se élelemmel nincs eléggé ellátva, s Mukhtár pasa folyvást hátrálván a betörő ellenség elől, ha magára hagyja a várat, ennek 18,000 főnyi helyőrsége ostromzár esetre, az éhség által győrtörtetve, kénytelen lesz magát feldadni.

Most már tudjuk, Mukhtár pasa miért hátrált akkor. Hadereje alig tette ki tizedrészt az oroszénak, — rendes katonái száma 15,000-re ment csak, s a betörő orosz erő 140,000-re becsültetett. Méréközésbe tehát nem bocsátkozhatt, hanem visszahúzódván, lassankéntmagához vonta a már urban levő erősbítéseket, s ő folyton erősülvén, míg az előrenyomuló orosz utjában mindenütt fedezetet levén kénytelen visszahagyni s különben is több irány felé forgácsolván szét erejét, — végre el kellett érkeznie az időnek, a mikor Mukhtár pasa körülbelől egyenlő erővel léphetett föl az ellenséggel szemben, s diadalt diadalra halmozván, ép oly gyorsasággal nyomta azt visszafelé, a milyennel az benyomult.

De az egész idő alatt Karszról mitsem hallott a világ. Az orosz körülfogta könnyű szerrel. Negyvenezer ember képezett körötte szoros ostromgyűrűt, elrekesztvén a várat a külvilágtól, s heteken át egy árva betű alig szivárgott ki a benne folyó dolgokról.

De e némaságban ékesen szóló beszéd volt. Mert az ostromló sereg nem volt elrekesztve a világtól s ha bármí csekély sikert tudott volna fölmutatni a vár ellen, nem késett volna azt világgá kürtölni. Ez a némaság tartotta fenn a reményt Törökország barátaiban, hogy Karsz erősen védi magát.

S valóban ugy is volt. A várparancsnok később közzétett naplójából kiderült, hogy az oroszok tizenegy rohamra a külerődök ellen véresen visszaveretett, s a várorség hatalmas kirobanásokban folyton fogyasztotta az ostromlók erejét, — ugy hogy midőn Mukhtár pasának sikerült a hadiszerezése kerekét megfordítania s az oroszoknak alapos okuk kezdett lenni, hogy Mukhtár hadai és Karsz között találnak szorulni: jobbnak látták még idejekelőrán fölszedni a sátorfát s szégyenszemmel elvonulni Karsz alól saját határszéli erődük, Alexandropol felé, melyről most az a hír, hogy valamint az előtt az oroszok Karszt, ugy most a török diadalmas hadak ezt fenyegetik.

Nagy volt e fölött az öröm Karsz városában, melynek tulajdonképi benső erőit az oroszok az egész ostrom alatt meg se pillanthatták, annyira tiszteletteljes távolban tudták őket tartani tőle a külerődök ágyúi.

Az utolsó ágyúlövés eldőrdült Karsz védelmében a Kara-Dagh-erőd falairól, s ez volt a vitéz helyőrség méltó bucsu-szava tova sompolygó ellenfeléhez. Egyik rajzuk ezt a bucsu-jelenetet tünteti föl. Ez utolsó ágyúlövés éppen a 17,458-dik lövés volt a törökök részéről a hősiessen védett vár falairól és erődjeiből. Az óriási Krupp-ágyút a törökök szándékosan állították föl 36 foknyi rendkívül magas szög alatt, mintegy tudatni akarván a futó ellenség-gegy gunyosan, hogy ez csak bucsulövés lesz és nem akarnak vele kárt tenni a különben is tönkre vert muszka seregben. Ama nagyhangu hetvenkedésnek, hogy az oroszok ujult erővel és nagyobb eréllyel fognak ismét támadni s

egyenesen Karaszak és Erzerumnak elfoglalására előnyömlni, Mukhtar pasa Vezinnél aug. 18-án alaposan véget vetett.

A hajnikői szoros.

A Balkán-hegység amaz átjárója ez, melyen az első orosz csapatok Gabrovából átlopóztak a Tundza-völgyébe, s elárasztották a Balkán déli lejtőin virágozó rózsáligeteket.

A „Kölni naplók”-nak Miklós nagyherceg táborában időző levelezője érdekes leírását nyújtja a merész kaland végrehajtásának.

Az orosz sztratégák tervének eredetileg az volt szándékában, hogy a Sipka-szorost erőszakolják éjszaka felől, — mert tudták, hogy e szorosen vezet keresztül e tájon az egyetlen út, mely ágyuk és megterhelte szerkeszk és társzerekek által is könnyelmesen járható, s hogy e szorosan van ugyan török katonaság, de alig több két századnál, s hogy vannak ugyan emelve benne roppant erős, csaknem bevehetetlen védművek, de azok nincsenek megrakva ágyukkal. A törökök nem voltak rá elkészülve, hogy az oroszok oly hamar ott teremjenek.

Az orosz főparancsnok a Sipkaszorost áttörésre készült tehát, midőn egy éjszaka bolgárokat jelentettek nála, kik fontos ügyben kívánnak értekezni vele. A nagyherceg maga elé vezettette őket. Ezek ajánlatot tettek neki, hogy átvessék a sereget a Balkánon, a nélkül, hogy az átkelés egy emberéletbe, vagy akár egy lövet puskaforba kerülne. Nikolaj Nikolajevics eleinte nem ügyelt rájuk, annyira valószínűtlennek látszott előtte tervük. Hiszen a császár maga is csak 50,000 ember árán remélte keresztül törhetni a Balkán-szorosokat. De midőn a bolgárok előadták a részleteket, — figyelmessé lett rájuk, s végre — beleegyezett.

Azonnal kiválasztattak Gurko tábornok hadtestéből a csapatok, melyek a veszélyes kalandot végrehajtandók voltak. Veszélyes járatlan utakon, melyeket béke időn nem is használnak senki s csak a kecsképasztorok ismerik, — szűk ösvényeken, hol csak egyenként haladhattak tova, mely szakadásokon nyomultak előre. Helyenként oly meredek helyekre jutottak, hogy négy-kézláb mászva kellek kapaszkodniok. Az ily terhebb helyeken a vezető bolgárok, könyvitendők a katonákon, maguk szedték nyálára az oroszok fegyvereit s úgy vitték előtök helyével-közel kötelek segítségével vontatva fel őket.

Annak a hegyi ösvénynek, melyen az első csapatok ezernyi kín és vesződés között átnyomultak, még neve sincs.

Három nap és három éjjel tartott a szálíngózás a hegységen keresztül. Az átkelt csapatok a hegység déli lejtőjén tenyésző erdők, cserjék és rózsák ligetkeiben lappangtak, míg számuk annyira nőtt, hogy siker reményével kezdhettek valamibe.

Akkor aztán megindultak. Átkelésük oly óvatossággal történt, hogy mind addig titokban maradhattak. A Balkán alatti helyiségekben elszórvan portyázó csekély számú török csapatok meglepetve látták az orosz nyakukon s többnyire elfutottak, vagy elfogattak, vagy lekasza-boltattak. Nagyobb török haderő a Balkán alatt nem volt, — mert ha van, s megsejtheti az orosz hadak lappangását, ugyan meggyűjtheti a bajt fejk fölött, nem levén még ágyuk sem, mivel azon az úton, melyen jöttek, teljes lehetetlen volt azt szállítani.

Igy azonban rémület fogta el a törököket a nem várt meglepetésre. A néhány ezred látára azt hitték, az egész orosz haderő átkelt a hegységen, alig kíséreltek meg itt-ott némi gyenge ellenállást, s az átkelt orosz csapatok egyszer csak azt látták, hogy tisztá az ellenség-től a Hajnikői-szoros, melyen, fáradsággal és veszéllyel ugyan, de már mégis áthozható volt néhány szerkeske s egy pár hegyi ágyu.

Egy ily csapat átvonulását mutatja képünk a Hajnikői-szoros egy sziklaparkányhoz hasonló keskeny útján. Itt kelt át Gurko is hadtestével s most már két felől foghatta közre a járhatóbb Sipka-szorost, mely, mint tudjuk, kevéssel rá szintén muszka kézbe került.

Egy török páncélhajó ágyu-földétlen.

A török flottáról azt tartják, hogy az angol után Európában ez a leghatalmasabb. Nem csekély várakozással tekinthetett tehát a világ e

hatalmas tengeri erő jövődö hősiettei elé, melyeket e háboruban elkövetend.

Annál jogosultabb volt e várakozás, mert a másik hadviselő félnek, az oroszoknak, a Fekete-tengeren nincsen oly hadereje, mely a törökkel sikerrel versenyezhesse, s nem teheti azt, a mit a krimi és az 1829-iki háboru alatt megtehetett, hogy tengeren szállíthatta volna előnyomuló seregei után az élelmi és hadi szerkesket, s a segélycsapatokat; — míg ellenben a török hajóhadnak alig volt, a mi útját állja, ha az orosz tengerparti városokat akarja fenyegetni.

S a mi leginkább föliságta a várakozást a török tengeri erő iránt, az volt, hogy e tengeri haderő tulajdonképi megteremtője, Hobart pasa tengernagy most egyuttal főparancsnoka is, — az a genialis tengerész, ki már azelőtt is bámulatra ragadta a világot ugy vakmerő kalandjaival, mint ritka jártasságával minden tengerészügyi dologban s ki mindjárt e háboru elején is úgy tudott élvezetni egy Ruscsukból a Fekete-tengerbe menő hajót a galaczi orosz parti ütegek közvetlen torka előtt, hogy azok egyetlen lövést sem voltak képesek ejteni a török hajóra.

A várakozást azonban mindaddig nem igen igazolták az események. A török flotta ugyan kitűnő szolgálatot tett a kaukázusi expedíció s a kaukázusi tengerpart orosz erőinek szétrombolása és bevételé körül, valamint a csapatszallításoknál is, — azonban se a Dunán, hol az orosz hidak szétrombolásával örökös fenyegetve tarthatná ugy az oroszok visszavonulási vonalat, mint pedig összeköttetésüket az utószállítványokkal, se a tengeren nem mutatott még föl eddig oly fegyvertényt, mely kellő súlyal nehezédte volna a háboru mérlegébe.

A torpedók, ez alattomos tengeri szörnyek nemcsak hogy járhatatlanná tudták tenni a Dunát a török ágyuaszádoknak és páncélos hajóknak, de többször közülök elpusztították is sikerült, — míg másfelől Odessza, Szabasztopol és a többi fontosabb tengerparti állomások még fenyegetve is alig voltak a török hadihajók által, — arra meg plane nem volt eset, hogy az orosz csekély számú hadihajók közül egyet is kézrekerítették vagy fenébe furtak volna, holott ezek, kivált a „Constantin” nevű orosz hadihajó egymás után súlyosztgatta el a török kereskedőhajókat.

Azonban a hajóhadnak még koránt sem járt le a szerepe; szükség esetén még nagyon is megérezheteti hatalmát Oroszországgal. Egyelőre buzgógn őrködik a Fekete-tenger európai és ázsiai török partvidékéi fölött, s harczedzett legénysége szüntelenül gyakorolja magát a roppant hadihajók fedélzetén az óriási tengeri ágyukkal való lövésben. Rajzunk is egy ily lögyakorlatot tüntet föl. A Fekete-tengeren cizkáló egyik páncélos fregát fedélzetén egy 18 tonnás ágyuval tesznek lögyakorlatot, s nem valószínűtlen, hogy rövid idő alatt meglepő híreket fogunk hallani Hobart pasa újabb működéséről.

A tanév kezdetén.

Karaczolat.

Zajosak az utcák Budapestén. Zajosak éjjel is, nappal is. Jele, hogy megkezdődött a — diligencia.

Mikor a kis diákot iskolába küldik: ellátják almával, mogoróval, vajas pogácsával, — a mama már napok óta könyezett titkon, mikor a kis fejéreműt varrogatta, hogy most az a jó szelid fiacskó messzeföldre megy, idegenek közé; árva lesz ott, akármilyen jó dolga legyen is különben: azt a szeretetet, a mire az anyai szív képes, nem fogja megtalálni sehöl. Ki fogja majd gyöngéd szeretettel megdorgálni, ha csintalan, ki ápolja majd, ha beteg, s ki fog úgy örülni, ha az iskolában megdicsérték jó tanulását, szép magaviseletét; ki ügyel majd rája, hogy el ne rontsák a rosszabb fiúk — mert minden fiú rosszabb a magunkénál, s ki jutalmazza meg szelid mosolygással, gédélgető szóval, ha megérdemelte? Aztán csomagolás közben folyik a jó utavaló tanács, a mi oly édesen hangzik szülei ajkáról, szívből ered, szívhez szól s a jó gyermek megjegyzí magának s megemlékszik róla hiven.

A jó anya fejér zsebkendője még akkor is lobog bucsuzól távozó gyermeke után, mikor már a szekér eltűnt a fordulónál, s ott áll a drága jó szüle olyan szomoruan, mint az a fa, melyről csak az imént szedték le a piros gyümölcsöt.

A városban aztán az apa gondja, hogy ajánlja gyermekét a professor urak gondviselésébe, megkéri őket bizalmasan, hogy legyenek figyelemmel rája, s neki is írják meg, ha netán a fiú — a mit nem hisz különben — magára vonná elégtelenségüket. Aztán megkérdezi, ha még előre nem gondoskodott róla, melyik a városban a szigorú erkölcséről, egyszerű, házias életéről a legjobb hirben álló ház, s ha megtudta, — oda viszi a gyermeket, nagyon a lelkére kőti a néinek és bácsinak, hogy csak tartsák rövid pórázon a fiút, ne nézessen el neki semmi hibát, ügyeljenek rá, hogy lecskét ne mulasztson s elvégezze pontosan házi feladatát. Tekintsek olyannak, mintha az övék volna s ha lehet, lakassák magokkal egy szobában, hogy mindenütt szemök előtt legyen.

Mikor aztán a fiú kiszolgált a nyolcz éves szigorú kapitulációt hűségesen, szülei és tanárai teljes meglegedésre s megkapta az érettségi obsitot: kap órát, puskát, tán lovat is, s kezd lenni független ember, a kinek már az önálláshoz, tettei szabad elhatározásához esze is van.

S feljön Budapestre az egyetemre. Most már nem diák többé, de polgár — egyetemi. A fegyelem nyűge nem közi többé, a maga esze után járhat. És jár is. Nincs is baj, ha az az érettség nem csak a testimoniumban van meg.

Nem téveszti szem elől, hogy ő most csendes hangyamunka teljesítése végett jött ide s meggyűjtve magának azt a tudomány készletet, mely egész életére kísérője, megélhetésének, talán jóllétének, sőt talán jövődö hírnevének is biztosítéka legyen, s melyből, mint a megakartott mesebeli tőkéből, bátran emészthet maga is, juttathat másoknak is, s minél többet veszen el belőle, nem hogy fogyna, annál többre nő az.

Megvonul egy szerény kis szobába, nem nézi, hogy nagy és fényes, hanem hogy csendes és olcsó legyen, s csak épen akkora, hogy könyveivel elférhessen benne. Muzsák temploma lesz az azért. — Tisztaban van vele, hogy életének ez a korszaka még nem az élvezetek ideje, nem szedi még a gyümölcsöt éretlenül, hanem érni hagyja s addig lemond, nem kényszerítve, de önkény, — nélkülözni is mer, s teszi azt büszkén és öntudatosan, beéri azzal az összehasonlíthatatlan élvezettel, melyet a hiven teljesített kötelesség és az a tudat jutalmaz, hogy örömet okoz azoknak, a kik őt mindenek fölött szeretik, érte minden áldozatra készek, s a kiknek ő legnagyobb büszkeségük, legszebb reménységük. Pánczéllal övezi szívét a csabok ellen, elfoglalja idejét hasznos munkássággal, nem ereszt feket képzeletének s úgy értelmezi új függetlenségét, hogy önmaga lesz önmagának ura, — de ura lesz. Mert tudja, hogy — sic itur ad astra!

Bizony a jól kifejtett erkölcsi érzék a gyermekben a legjobb gyám, a legjobb kalauz az ifjunak, és a leendő férfinak. Ez szab irányt, törvényt s ez az irány mindig helyes, soha nem téved álitakra, s ott e törvény alatt képződik a — jellem, mely nélkül nem lehet senki igazi férfi, s igazi férfiak nélkül nincsen — hazza.

A kik most a főváros utcáit oly botrányosan zajosakká teszik s éjjelenként fölverik a békés lakók nyugalmát, — aligha jöttek föl ily utavalóval otthonról s a gymnáziumból. A fékevesztett csikó szilajúsága az, a mi bennök tombol. A megszünt fegyelmet nem pótolja bennök az önértékes méltóság, mely szegyen-

lené a szegyelni valót önmaga előtt is, nem hogy még meghurcoltatni engedje nevét közszájon és a hírlapokban, megpíró rakoncátlanokadók kapcsában. Minő érzés lehet a szülőre, ki tán csak nélkülözések árán volt képes a kísérletre, hogy gyermekének utat nyisson jövője megalapítására, s ott olvassa, az újságban, hogy becsületes neve viselőjét éjjeli kihágások miatt rendőrök kísérték az utcán keresztül s hogy talán az első intézmény, melylyel itt megismerkedett, nem az egyetem volt, hanem a kávéház zöld asztala, a második a prices? Minő érzés lehet, ha megtudja, hogy a zabolátlanság még vérengzésre is ragadta reménydús magzatát s ott a városház börtönében fogja eltölteni az — első szemesztert?

Pedig ily esetekkel köszöntött be minálunk a tanév ez idén. És az igen-igen szomorú. Mert igaz, hogy az efféle kihágások csak elkövetőiket bélyegezik meg, — de mindig akadnak olyanok, kik következtetést szeretnek vonni az ily kivételekből az egésze s szeretik átalanosítani és kiterjeszteni az ily kivételt az ifjuság nagyobb, jóaravól részére is. Ez nagy igazságtalanság, de úgy van.

És azon nem segít más, csak az ifjuság maga, melynek érdekében áll feltékenyen őrizni jó nevét, szigorú fegyelmet gyakorolni saját kebelében, s ha ki nem vetheti magából, legalább megvetésével suttani az olyanokat, kik önmegfeledezésükkel arra árnyat borítanak.

Irodalom és művészet.

A „Budapesti Szemle” szeptember-októberre szóló száma megjelent. Első czikke: Kecskeméthy Aurél utolsó dolgozata: „Az időszaki sajtó Észak-Amerikában.” következik: „Az állami és társadalmi intézmények befolyása az emberi életre.” — Pisztory Mórtól: „A philosoph ingája” beszély, fordította Belényesi Gábor; „Anglia mezőgazdasági viszonyai s az angol mezei munkások legújabb mozgalma” Ballagi Géztől; „Az ellenzék a Caesárokat alatt” Boissier Gastontól, fordította Molnár Antal; „Természettudományi mozgalmaink az utolsó évtizedben” Szily Kálmántól; „A harmadik köztársaság férfiai” Neményi Ambrustól; költemények: „Nagy szavak” Lévy Józseftől és az „Álarcos gróf románcza”, epanyólból fordította Várnai Géza; „Amerikai humoristák” irodalmi ismertetés, Heinrich Gusztávtól; „Ujabb költői beszélyeink” Gyulai Páltól, a „B. Szemle” szerkesztőjétől; „Négy fiatal lyrikus” (Endrődi Sándor, gr. Zichy Géza, Várady Antal és Bartók Lajos) bírálat; végül az „Értesítő”-ben külföldi könyvismertetés. A „B. Szemle” Ráth Mór kiadásában jelenik meg, s egy kötet ára 2 frt.

Uj könyvek. Az Athenaeum kiadásában egy új eredeti regény jelent meg Vértési Arnóltól „Eltévesztett utak” czimvel, egy kötetben, ára 1 frt 40 kr. Tozábbá megjelent az Athenaeumnál:

„Felsőbb kereskedelmi költés számvetel és levelezés.” Kereskedők, gyárosok, iparosok és pénzintézetek hivatalnokok számára, valamint magántanulásra. Irta Korény Ágoston a magyar kir. államvasutak felügyelője. A mű Weninger Vinczenek van ajánlva. Közhatalmaságát eléggé bizonyítja, hogy két év alatt második kiadásért s most javítva s bővíve jelent meg, tekintettel az újabb időben hozott kereskedelmi és váltótörvényre, ugyszintén az alkalmazásba vett méterrendszerre. Az 561 lapnyi vaskos kötet ára 4 frt 50 kr. — Végül: „Döntvények gyűjteménye”; új folyam, harmadik kötet, ára 1 frt.

Bölcsészeti tankönyv. Megjelent: „Gondolkodástan az egyetemre” (inductív) és lehozó (deductív) módszer alapján. Irta Öreg János. Kapható szerzőné Nagy-Körösi, s Pfeiffer F. könyvkereskedésében Budapestén; ára 1 frt.

Magyar tud. encyclopaedia létesítésén fáradoznak a fővárosi irodalmi és tudományi körökben, s több akadémiai tag, író és tanár e végből értekezletet hívott össze e hó 8-ikára az írók és művészek társaságának helyiségébe.

Hugo Viktoról egy új mű van sajtó alatt; czime: „Egy bűn története, írta egy szemtanú.” A mű az 1851-iki államesinyt tárgyalja.

Madarász Viktor képirónk legújabb műve Andrássy Gyula gróf arczképe, melyet megrendelésből készít. Legközelebb, ha a külügyminiszter fővárosunkba jó, személyesen meglátogatja a művészt városligeti műtermében, hogy ez teljesen befejezhesse a képet.

Rónay István orsz. képviselő Szent-István király ünnepén Bécsben tartott szép előzást beszéde „a nemzetek nagy egységéről Krisztusban” nyomtatásban is megjelent.

„A rajzolás elemel hálózatban.” Szigorú fokozatossággal csupán egyenes vonalakból alakított szabadkézi rajzminták népsikolák számára és magánhasználatra. Összeállította és kiadja Weinberger Alajos fővárosi osztálytanító. Megjelent az első kötet 10 füzetben, egy kötet ára 2 frt, egy-egy füzet (10 lap) 20 kr. Megrendelhető posta útján utánvétel a kiadónál (Budapest, belváros, IV. ker. múzeum-körút 23 sz.), valamint Grád F. Adolf papirkereskedőnél, IV. ker. rózsater 1. sz.

„A néptanítók érdekei” czim alatt Zágonyi György nagyvárasi néptanító (Baranyamegye, u. p. Villány) füzetet ír, melyben a néptanítókra vonatkozó javaslatokat és indítványokat kíván nyilvánosságra hozni. Kéri, hogy ez ügyben tanító társai is gyümölcsös közleményekkel e hó 15-ig. Az érdeklődéstől, s a pártolástól függ, hogy a mű, mely novemberben jelenik meg, mily terjedelmű legyen.

„Protestáns népszerű halotti búcsuzatok”-ra hirdet előfizetést Zih Károly, békés-szent-andrási ref. tanító. A négy füzetben bérmentesen szétküldendő 20 éves munka előfizetési ára 1 frt 40 kr. Megjelenik októberben. — Az előfizetési pénzék, valamint a munkába szánt kéziratok a több népies műdoban irt munkák ismert szerzőjének nevére küldendők.

„Népszerű Gyorsíró” czimvel havi folyóiratot indított meg Nagy Sándor műegyetemi könyvtárnok. Előfizetési ára egy évre 2 frt.

Eredeti regényre hirtet előfizetési felhívást Pauker Dániel nagyváradi kiadó. E regény Márkus Józseftől „Omphale asszony lábainál” czim alatt fog egy kötetben néhány hét alatt megjelenni. Megrendelési ára 80 kr., bolti ára 1 frt.

A nemzeti színház tagjai játsznai akarnak a török sebesültek javára. Minthogy a nemzeti színházat e célra nem kaphatják meg, s a népszínházban a szabályok szerint nem léphetnek föl: a gyapju-utczai részvénytársaságban akarják az előadást megtartani. A nemzeti színház majd minden erőf fel fognak lépni ez alkalomból. A népszínházról pedig Soldosné és Tamási ígérték meg közreműködésüket. Lesz alkalomszerű szavalat is. Szegeden több színész és színésznő, műkedvelők közreműködése mellett fog a törökök javára két előadást rendezni.

A népszínházban Soldosné asszony szeptember első napján kezdte meg szereplését két havi pihenés után. A „Tündérlak Magyarországon” czimú népsziműben lépett föl, melynek magának nincs semmi becsé, de két főszerepét Soldosné és Tamási oly eredetiséggel játszik, hogy a közönség mindig szívesen megnézi. Most is szorongásig megtelt a színház, valamint másik nap is ugyane darab előadására. A színpadon megjelent művésznőt hosszas taps fogadta, s a kihívások alig akartak véget érni.

Egyház és iskola.

Az egyetemi tanév ünnepélyes megnyitása szept. 1-én volt a tud. akadémia kisebb termében. A lefolyt tanév rektora Laubheimer Ferenc beszédet tartván a tanév eredményeiről, melyek az egyetem folytonos gyarapodását bizonyítják, a rektori lánczot átadta utódjának Hoffmann Pálnak, ki éljenek közt foglalta el székét. Beköszöntő beszéde az egyetem egyes korszakairól, szervezetről és tanszabadságáról s buzditó szavai az ifjusághoz általános tetszésben részesültek, s az ünnepély az új rektor zajos életével ért véget.

A lipótvárosi bazilika évek óta oly lassan épül, hogy most már mind az építést vezető Ybl, mind a felügyelő szakbizottság sürgetik a gyorsabb munkát. Ehez azonban az évi részletekre osztott pénz-segély nem elég. Az Ybl által a jövő ére ajánlott munkálatok 190,000 forintba kerülnének, azonban a költ-

ségvetés csak 70,000 frt fölött rendelkezik. Ugyanis a vallási alapból 40,000 frtnyi segély jut, a városi pénztárból 20,000, a templom körüli boltok jövedelméből 10,000. A felügyelő bizottság tehát azt javasolja, hogy e segélyek a jövő évre megkészszeressenek, és a még így is hiányzó 60,000 frt a boltok későbbi jövedelme fejében valamelyik városi alapból kölcsönveendő.

Káptalani jubileum. Az Ungváron székelő munkási görög kath. káptalan aug. 27-én tartotta meg fennállásának százados évfordulóját. A Pásztélyi János megyés püspök által mondott mise után, Mondols János kanonok emelkedett szellemű egyházi beszédet tartott, melyben a káptalan száz éves történetét is említette. Ezután a püspök nagy díszebédet adott. Ebéd kezdetén Pásztélyi püspök emelt poharat az uralkodó családra, valamint a pápára mint az egyház fejére. Az ünnepély folyamata alatt a király nevében üdvözlő távirat érkezett az ő felsége személye körüli magyar miniszteriumtól.

Felsőszázados jubileum. Dr. Bódy Antal főesperes aug. 29-én ülte meg Makón 50 éves áldozatát. A derék pap Szegedről való, most 73 éves, s fiatal éveiben a Návcy-családnál mint nevelő is működött. Földeákon tartotta első miséjét; 1837-ben szeged-rókus plebános lett, s ott érték a szabadságharc mozgalmait, melyek végén Lipcsébe menekült, honnan nemskóra visszatért a Návcy-családdhoz, mint bujdosó. A haditörvényszékét mégsem kerülhette el, de sikerülvén magát a már inkább megszédült bírák előtt kitisztázní, Zichy-dorfa helyezték át plebánosnak, honnan 1867-ban Bonnaz Sándor egykori káplánja és mostani megyés püspök Makóra helyezte át.

Adományok. Kovács Zsigmond veszprémi püspök beigtatása alkalmából 1000 frtot adott a városi kórházra, 300 frtot a városi szegényeknek, s 200 frtot a tízoltóknak. Dulánszky püspök pedig a székesfehérvári egyházmegyei százados ünnep alkalmából 500 frtot ajánlkozott a papi nyugdíj alapa.

Az unitárius egyházi főtanács közgyűlése szept. 2-án nyílt meg Kolozsvárt. Jelen voltak a nevezetesebb egyének közül Szentiványi Gyula főispán, Fülöp Albert tanfelügyelő, Kis Mihály, Gyöngyösi István, Péterfi, Koronka eszperesek és számos egyházi tanköcs. A gyűlést Ferencz József püspök emelkedett beszéddel nyitotta meg.

Az orsz. rabbiképző intézet e napokban fog megnyílni. A beiratások az intézeti épületben (a bodzafa és bérkocsis-utczák sarkán.) már is folynak. A tanárok mind ki vannak már nevezve. Az ismert della-Torre-féle pádnai héber könyvgyűjteményt a kormány megszerezte az intézet számára. A most megnyitott intézet rabbikat, hittan- és talmud-thóra-tanítókat fog képezni, s egy hatosztályú al-sóbb s egy négy éves felső folyamra oszlik. A tannyel magyar, de egyelőre néhány tárgyban német is. E rabbi-seminarium ellen nagy az orthodoxok ingerültsége; némely hitközség (például a székesfehérvári) ünnepélyesen el is átkozza; pedig a beiratkozott tanítványok nagy része az orthodoxok sorából kerül ki. Az intézetelnöksége a könyvtár érdekében a közönséghez, különösen az izraelitákhoz felszólítást intéz, hogy könyv és pénzbeli adományokkal gyámolítsák. Adományok az országos izraelita iroda elnökségéhez (Budapest, József tér 7. sz.) küldendők.

Az orsz. mintarajz-iskola és rajztanár-képző intézetnél a beírás szeptember 10-kétől 15-éig az intézet sugáru tanépületében (80. sz.) naponként délelőtt 10—12 óra között történik. A ki középiskolai rajztanár jelöltül kívánna belépni, érettségi bizonyítványát kell előmutatnia. Alsóbb fokú rajztanító-jelöltek fölvetelére elegendő a középiskola 6-ik osztályáról szóló, vagy az elemi tanító oklevél bemutatása. Művésznövendűkül csak az látogathatja sikerrel a tanintézetet, a ki előzetesen a középiskolának 6 osztályát, vagy a teljes polgári iskolát jól sikerrel végezte. Mind a rajztanár jelölt, mind a művésznövendők fölvetelének közös feltételei: a 16-ik korév belőle s némi gyakorlottság a szabadkézi rajzban, melynek kellő foka fölveteli vizsgálat után igazolandó.

Mi ujság?

A királyt a kassai hadgyakorlatokra Tisza és Szende miniszterek is elkísérik. Ő felségével sok külföldi katonai megbízott is megy. E hó 8-án reggel érkezik a fejedelem Kassára, s 12-én esti 8 órakor utazik Czeglédre, hol 15-ig időz. A kassai ünnepélyek alatt a színházban Liszt „Oratoriumát”

adják elő, melyben Láng Fülöp, a nemzeti színház baritonistája is közreműködik.

Rudolf trónörökös dalmáciai utjából e hó 4-ikén délután Fiuméba érkezett, hol gr. Szapáry Géza kormányzó, Ciotta podesta, a zengő püspök, s több méltóság fogadta, és a város nevében Ciotta üdvözölte. A parton nagy tömeg jelent meg, mely szívesen üdvözölte a főherceget, ki e nap még sétatörszást tett, este jelen volt a színházi díszelőadás, s megsejmelte a kiváltságát. Másnap meglátogatta a hadtengerészeti akadémiát; majd a torpedógyárt, honnan Abbaziaiba kocsizott. Délután 4 órakor a tengerészeti hatóság gőzösén Martinschizába hajózott a kikötő-építést kibányáit megtekintendő. Kíséretében egy nagy Lloyd gőzös ment, telve díszes közönséggel és fedélzetén a városi zenekarral.

Az országgyűlés együtt nem létében a képviselőháznak jelenleg ülésőz bizottságát — a bizottságokban jelenlevő pénzügyminiszterrel együtt — Thiers övezvények táviratilag részvétnyilatkozatokat küldött a egyttal felkérték a párisi osztrák-magyar nagykövetséget, hogy nevükben egy koszorut tegyen Franciaország nagy halottjának ravatalára.

Thiers az invalidusok dómjába temetik, hol I. Napoleon is nyugszik. Az elhunyt özvegye csak oly föltétel alatt engedte meg az állami költségnek való temetést, ha ő maga határozhatja meg a menetrendet, nevezetesen, hogy a 363 köztársasági képviselő és senatus köztársasági tagjai közvetlen a gyászoló család után következzenek; ezen kívül Thiersnek asszonya maga óhajtottja kijelölni azokat, kik a koporsó szalagjait vigyék, s a sirnál beszéljenek. Mint szept. 6-iki táviratuk jelentik, ennek következtében a kormány elhatározta, hogy a temetésre vonatkozó hivatalos rendeletet visszaveszi, s csakis azon katonai tiszteletadással fog részt venni, mely az elhunytat, mint az állam volt elnökét és a becsület-legió tisztviselőjét megilleti. A kormány és köztársasági párt közti viszály tehát egész sivárságában veszi körül a nagy férfi koporsóját, s még a gyász-szer-tartás rövid óráira sem oszlik el. Thiers koporsójára a bécsi reichsrath képviselői is küldenek koszorút.

A földönfutókra tett törökök segélyezésére széküldték az aláírási íveket. Harminezhat ismert polgár van aláírva, bizottsági tagok, képviselők, szerkesztők, sat. Tartalma, mint már említettük, az, hogy adakozzunk ne csak pénz, hanem élelmi szert is, mert ennek hiánya képezi a Balkán-túli vidékek nyomorát. Jó termésünk lévén az idén, adjon minden gazda valamit. A bizottság reméli, hogy minden faluban akad emberbarát, ki az adományokat átveszi, elszállítja. Óhajtható az is, hogy papok, tanítók, jegyzők a község összehívott lakóinak magyarságuk meg e fölhívást s őket adakozásra buzdítsák. Az adományok legelőször elszállítása ugy eszközölhető, ha a gyűjtők a vidék több helyén egybegyűlt adományait Budapestre Szupa György orsz. képviselőnek (Kálvin-tér) címезik. Megemlítjük itt, hogy a győr-soprony-ebenfurti vasut fele áron szállít minden küldeményt, mely a törökországi menekülteknek van szánva.

Állandó színházat terveznek Vas megye székhelyén, Szombathelyen, s a kitűzött célt részvénytársulat alakításával akarják elérni. E végből 1500 db 20 frtos részvényt bocsátanak ki. Ezenkívül íveket köröztetnek önkéntes adományok gyűjtésére. Az építésre szükséges telket több birtokos ingyen átengedte.

A margitszigeti fürdőt aug. végeig 1127 vendég látogatta. Sokan voltak ezek között a budapestiek, kik közül több család még most is élvezi a sziget enyhe levegőjét s határos fürdőt. Bécsből, Belgrádból, Bordeauxból, Varsóból, Berlinből, Brinnből, Graczból, Bukarestből, sőt még Spanyolországból is érkeztek vendégek e kellemes helyre augusztus havában. Messze földre elviszik a nagy áldozatokkal és gondnal berendezett sziget hírére s bizonyosan a jövő évben még több külföldi jön ide nyaralni.

Tátra-Füredre mostis érkeznek újabb társaságok, turisták, vadászok, stb., kik élvezik a kirándulások edző mulatságait és a vadászatokot a Tátra vadregényes vidékein. Az igazgatóság elhatározta, hogy jövő évre egy nagyobb lakházat és meleg fürdőt (törpefenyő és ásványvízfürdőre) építtet, s kényelmesen rendeztet be mind a kettőt. Tavasszal már magán-nyaralók építése is valószínűleg lehető lesz

s ily építkezésre már is több előkelő család jelentkezett. Tátra-Fürednek sohasem volt még annyi vendége, mint az idén; aug. 23-dikáig 1461-et mutat ki a névjegyzék. A távirat állomás a fürdő-vendégek jelentékeny száma miatt szept. 15-ig nyitva maradt a forgalomnak.

A Nílusa áradása az idén rendetlenkedik. Úgy látszik, hogy Afrika belsejének hegyei közt a nyáron hűvösebb időjárás volt a rendszerrel s a hóolvadás lassu. A Nílust most nagy várakozással mérik reggel s este, azonban még egyre hiányzik az a bizonyos méter azon vízálláshoz, mely szükséges, hogy a szokásos ünnepélyességek mellett a halotti csatorna töltését átszakíthassák. E szertartásnak máskor augusztus hó első napjaiban kellett volna megtörténni, s minél inkább késik, annál kedvezőlenebb lesz az aratásra nézve. Oly lassan, mint az idén, már évek óta nem emelkedett a Nílus, s ez az oka, hogy a nagy nemzeti ünnepélyt is, melyet a töltés átszakítása alkalmával szoktak rendezni, napról napra halogatják.

Thiersről a „Politik“ a következő érdekes adatot jegyzi föl: III. Napoleon minden áron igyekezett Thiers meggyerni magának, de sikertelenül. Jellemző, hogy a két egyén kibékítését nem kisebb ember, mint — Bismarck kísérlette meg 1862-ben. A még akkor alig ismeretes porosz diplomatának Thiers e szókkal felelt: „Ha az embernek meggyőződése van, tisztelni kell azokat.“ „Igaz van — felelt Bismarck — eszmékkel kell bírunk, de igyekeznünk kell a hatalomra, hogy azokat megvalósíthassuk.“ Thiers halgatott erre s a két híres férfi csak nyolcz év múlva találkozott a versaillesi békealkudozásoknál s ekkor mondta Bismarck nagy ellenérő: „Annyi sok byzanti közt ő az egyedüli római!“ — Érdekes a „Journal des Debats“ azon megjegyzése is, hogy Thiers még mult szombaton meglátogatta Meissoniert, ki őt most halálra ágyán rajzolja, Poissyban. S ez alkalommal annyira megragadták figyelmét a híres művész arczképei, hogy óhaját fejezte ki, miszerint ő rajzolja le őt. Vágya váratlan módon teljesedett.

A mormonok híres próféta, Birgham Young, kiről pár év előtt annyit írtak a lapok, meghalt aug. 28-án Salt-Lake-Cityben, a mormonok Rómájában. Tömörkedő özvegy és néhány száz árva gyászolja.

A kholerával ismét ijesztgetnek. A „Corrère“ francia hadihajón, mely az indiai vizekről jött, midőn Adent elhagyta, kholera ütött ki, mely a hajó személyzetéből számosakat elragadt. A hajó most van utban Toulon felé, hol azonban kellő intézkedést tesznek. — Brassyól is az a hír jött, hogy ott kholera-esetek mutatkoznak, melyek a muszka hakseregéből származnak át. Valószínű azonban, hogy ez kósa hír.

Téboly. Fosztó Károly kocsárdi földbirtokost, egykor Aranyosszék alkirálybiráját és országgyűlési képviselőjét, a napokban elmeeláborodás szállta meg. A 70 éves Fosztó egyike volt a vidék legtehetősebb férfiainak.

Öngyilkosság. Polányi Miksa, Oszegledváros aljegyzője augusztus 19-én a fővárosba jött orvosi tanácskérés végett, betegsége azonban gyógyíthatatlannak nyilvánítván, e miatt s talán még inkább zilált pénzügyi viszonyai következtében, a Duna hullámaiban keresett szabadulást. Szállásáról aug. 22-én távozott, s aug. 26-án este fogták ki a Dunából holttestét. Polányi még alig 31—33 éves volt.

Cigány temetés. Rác-Almásról írják, hogy az ott portyázó oláhczigány tábor vajdájának fia és trónörökösé meghalt 19 éves korában, az egész banda mély szomorúságra. A meghalt három napig fektett a földön; ezen idő alatt készítették a hajdonok a ravatalt, csinálták a férfiak a koporsót, és kiküldték az ifjak, hogy vigyék szerteszét a gyászúrt, a rokon törzseket részvétre felszólítván. — A busuló vajda és neje pedig, valamint az öregek ezen három napot a földön ülve, összetépett ruhákkal, hamuval a fején, jajgatva, bőjtölve és gyászadalokat énekelve töltötték. Végre jött a temetés napja; aug. 27-kén már korán reggel érkeztek meg a szomszédságból és távoloságból a küldöttégek, sőt Lovasbényről jött egy 3 tagú követség, a fejedelem pár vigasztalására. Miután a holttestemet a falu plébános r. kath. szertartás szerint beszentelte, vitték az ifjak a koporsót, mely ágakkal és virágokkal tele volt rakva, a temetőre. Itt a hajdonok egy halottas dalt énekeltek; az öregek nélkül maradt vajdapárt csak erőszakkal lehetett visszatartani, hogy a sirba ne ugorjanak. Midőn aztán az utolsó lapát földet

A pápánál. Dr. Morgenstern Sándor budapesti ügyvéd e napokban audienciát kapott a pápától. A kihallgatáson az ügyvivő bíróknak úgy mutatta őt be a pápának, mint „avvocato ungharese“-t. A pápa csókra nyújtotta neki kezét, és mosolyogva így szól: „Ah ungharese! Bravo magyar ember.“

A Nílusa áradása az idén rendetlenkedik. Úgy látszik, hogy Afrika belsejének hegyei közt a nyáron hűvösebb időjárás volt a rendszerrel s a hóolvadás lassu. A Nílust most nagy várakozással mérik reggel s este, azonban még egyre hiányzik az a bizonyos méter azon vízálláshoz, mely szükséges, hogy a szokásos ünnepélyességek mellett a halotti csatorna töltését átszakíthassák. E szertartásnak máskor augusztus hó első napjaiban kellett volna megtörténni, s minél inkább késik, annál kedvezőlenebb lesz az aratásra nézve. Oly lassan, mint az idén, már évek óta nem emelkedett a Nílus, s ez az oka, hogy a nagy nemzeti ünnepélyt is, melyet a töltés átszakítása alkalmával szoktak rendezni, napról napra halogatják.

Thiersről a „Politik“ a következő érdekes adatot jegyzi föl: III. Napoleon minden áron igyekezett Thiers meggyerni magának, de sikertelenül. Jellemző, hogy a két egyén kibékítését nem kisebb ember, mint — Bismarck kísérlette meg 1862-ben. A még akkor alig ismeretes porosz diplomatának Thiers e szókkal felelt: „Ha az embernek meggyőződése van, tisztelni kell azokat.“ „Igaz van — felelt Bismarck — eszmékkel kell bírunk, de igyekeznünk kell a hatalomra, hogy azokat megvalósíthassuk.“ Thiers halgatott erre s a két híres férfi csak nyolcz év múlva találkozott a versaillesi békealkudozásoknál s ekkor mondta Bismarck nagy ellenérő: „Annyi sok byzanti közt ő az egyedüli római!“ — Érdekes a „Journal des Debats“ azon megjegyzése is, hogy Thiers még mult szombaton meglátogatta Meissoniert, ki őt most halálra ágyán rajzolja, Poissyban. S ez alkalommal annyira megragadták figyelmét a híres művész arczképei, hogy óhaját fejezte ki, miszerint ő rajzolja le őt. Vágya váratlan módon teljesedett.

A mormonok híres próféta, Birgham Young, kiről pár év előtt annyit írtak a lapok, meghalt aug. 28-án Salt-Lake-Cityben, a mormonok Rómájában. Tömörkedő özvegy és néhány száz árva gyászolja.

A kholerával ismét ijesztgetnek. A „Corrère“ francia hadihajón, mely az indiai vizekről jött, midőn Adent elhagyta, kholera ütött ki, mely a hajó személyzetéből számosakat elragadt. A hajó most van utban Toulon felé, hol azonban kellő intézkedést tesznek. — Brassyól is az a hír jött, hogy ott kholera-esetek mutatkoznak, melyek a muszka hakseregéből származnak át. Valószínű azonban, hogy ez kósa hír.

Téboly. Fosztó Károly kocsárdi földbirtokost, egykor Aranyosszék alkirálybiráját és országgyűlési képviselőjét, a napokban elmeeláborodás szállta meg. A 70 éves Fosztó egyike volt a vidék legtehetősebb férfiainak.

Öngyilkosság. Polányi Miksa, Oszegledváros aljegyzője augusztus 19-én a fővárosba jött orvosi tanácskérés végett, betegsége azonban gyógyíthatatlannak nyilvánítván, e miatt s talán még inkább zilált pénzügyi viszonyai következtében, a Duna hullámaiban keresett szabadulást. Szállásáról aug. 22-én távozott, s aug. 26-án este fogták ki a Dunából holttestét. Polányi még alig 31—33 éves volt.

Cigány temetés. Rác-Almásról írják, hogy az ott portyázó oláhczigány tábor vajdájának fia és trónörökösé meghalt 19 éves korában, az egész banda mély szomorúságra. A meghalt három napig fektett a földön; ezen idő alatt készítették a hajdonok a ravatalt, csinálták a férfiak a koporsót, és kiküldték az ifjak, hogy vigyék szerteszét a gyászúrt, a rokon törzseket részvétre felszólítván. — A busuló vajda és neje pedig, valamint az öregek ezen három napot a földön ülve, összetépett ruhákkal, hamuval a fején, jajgatva, bőjtölve és gyászadalokat énekelve töltötték. Végre jött a temetés napja; aug. 27-kén már korán reggel érkeztek meg a szomszédságból és távoloságból a küldöttégek, sőt Lovasbényről jött egy 3 tagú követség, a fejedelem pár vigasztalására. Miután a holttestemet a falu plébános r. kath. szertartás szerint beszentelte, vitték az ifjak a koporsót, mely ágakkal és virágokkal tele volt rakva, a temetőre. Itt a hajdonok egy halottas dalt énekeltek; az öregek nélkül maradt vajdapárt csak erőszakkal lehetett visszatartani, hogy a sirba ne ugorjanak. Midőn aztán az utolsó lapát földet

dobták a koporsóra, elhagyta a gyászoló oláhczigány a legnagyobb rendetlenségben a temetőt, rohant a nagy-vendéglő felé, hol halotti tort csaptak; ittak hozzá tíz akó bort és egy akó pálinkát, énekeltek lármában egy pár nótát, táncoltak és veszekedtek együtt késő estig. Ekkor egymás nyakába borultak, sirtak és eszokolóztak mindaddig, míg csak a vendéglő el nem távolította őket.

A háboru. A Sipka-szoros vívása még most sem ért véget. A hősi küzdelem, melylyel a törökök minden sziklát és ösvényt ostromoltak, sem tudta eddig megszabadítani a Sipka-szort az oroszoktól, kik most a legnagyobb erőbe vannak besorítva. Az ágyuharcok naponként megújulnak, a törökök uralkják mindenütt a magaslatokat és völgyeket s az oroszok utja el van zárva. Az aug. 21-iki harcok óta mindkét fél igen sokat vesztett. A törökök vesztéséig közel 10,000 főnyire teszik. Kazanlik és körülte tiz angol mérőföldnyire az egész terület telve van sebesültekkel, s mint egy angol levelező írja, még az utczán is fekszenek. Az oroszok kétségbeesett védelme valószínűleg most még fokozódni fog, mert a csatatér eseményei nagyon fontosá tették a Sipka-szoros birtokát mind a két félre. Az oroszok ugyanis szept. 3-án véres rohamokkal elfoglalták Lovcsát, Ozmán pasa hadseregének e sokszor emlegetett erős pozícióját, melynek támogatására kezdte meg Szulejman pasa a Sipka-szorosban a nagyszerű viadalt. Lovcsa elfoglalása által az oroszok meggyöngyítették Ozmán pasának a plevnai csata után jó félelmes állását dél felől, s akadályozták összeköttetését Szulejman pasával. Fel-tűnő azonban, hogy az orosz fegyverek e győzel-mével az orosz főhadiszállásról eddig nem di-csakednek. Más dicsékedni való pedig nincs, mert a bolgár harcztérén a törökök ismét jelentékeny elő-nyöket vívtak ki. Augusztus 30-án és 31-én minden ponton megkezdtek a támadást az oroszok ellen, s a Lom folyó mellől a hasszánköji diadalmas ütközet után (mely Mehemed Ali személyes vezetése alatt folyt) elűzték az ellenséget. Ezalatt a rususki hely-örség is kitört, s két ízben, aug. 30-án és szept. 3-án megverte az oroszokat, kik az első ízben 300, másod-ik ízben pedig ezer embert vesztettek Kadiköj-jában. Aug. 31-kén Ozmán pasa nyomult előre, s Peliszát mellett a sánczokkal megerősített orosz tábor nagy küzdelem után elfoglalta. E harcok után az oroszok a Lom vizétől elvonultak, de Lovcsánál szerencsésen léptek föl. Mehemed Ali azon-ban folytatta előnyomulását, s gyors menetben szept. 4-én már Obreteniknél jelentek meg előhá-dai, mely Bjelától és a Dunától középen két mérőföldnyi távolságra van, tehát az oroszok szisz-tovai hidjához is aggasztólag közel jutott a török főhadvezér, ki e mozdulatát egészen titokban haj-totta végre. A török sereg többé nem Sumla várára támaszkodva működik, hanem Ruscsuk képezi működése alapját, s a főszereg a Duna és az orosz főszereg közé furakodott. Ha vajjon elég korán érkezett-e, s elég erővel, azt a köze-lebbi napok fogják kitüntetni, melyeknek már meg kell hozni a döntő harcot. — A háboru egyéb ese-ményei is kedvezők a törökökre. Montenegró a sok apró csatározással nem tudott elérni semmit, és most fegyverszünetről van szó. — Szerbia azonban fegyverben áll, s nincs kétség, hogy pár nap alatt megtörténik a hadüzenet is, melynek következmé-nyei elől Milán azzal biztosította magát, hogy — ha úgy fordul a kocka — Szentpétervárra költöz-hessék, hol tábornagy rangot kap és hercegi címze lesz. — Kis-Áziában a törökök áttörvén az Árpa vizén, Alexandropol védművei körül tömő-rülnek.

Szept. 6-áról szóló táviratok a törökök új és nagy győzelmét jelentik Kostovdól, a Lom mellé-kéről, Rasgradtól nyugatra. E csatát Mehemed Ali derék-hada vívta, az obreteniki előnyomulás meg-szilárdítására. A törökök két hadosztálya e hó 6-án megtámadta a 2-ik orosz hadtest egy osztyálját Kos-tova vidékén, elfoglalta összes sánczaikat, s a Lom vizén e ponton is áttűnt az oroszokat, kik 3000 embert vesztettek, s köztük a lovasság tábornokát. — Egy másik konstantinápolyi távirat tudatja, hogy a mon-tenegroiak Nikics előtt keményen megverettek és 1300 embert elvesztése után fohagyták Nikics ostromával. — Bécsbe érkezett hírek pedig azt tu-datják, hogy a konstantinápolyi szerb ügyvivő szept.

13-án távozik Konstantinápolyból; ezzel a diplo-maciai viszonyok a porta és Szerbia közt meg lesznek szakítva. A hadi állapot hír szerint szept. 24-kén proklamáltatik.

Adakozás. A török sebesültek és szűkölködők részére Győrszentmártonból Kunszentmártoni 2 frtot, Kolozsvártól Mezey Sándor 2 frtot, Trencsén-ből egy magát meg nem nevező hazafi a török sors-jegek két darab, 6—6 frankos szelvényét, Kassáról Koch Lajosné egy csomag tépést, Budapestről Mazack asszonyság (85 éves nő) ismét két csomag tépést küldött be szerkesztőségünkhöz. Mind ez adományokat átszállgattuk a budapesti török konzulatusnak.

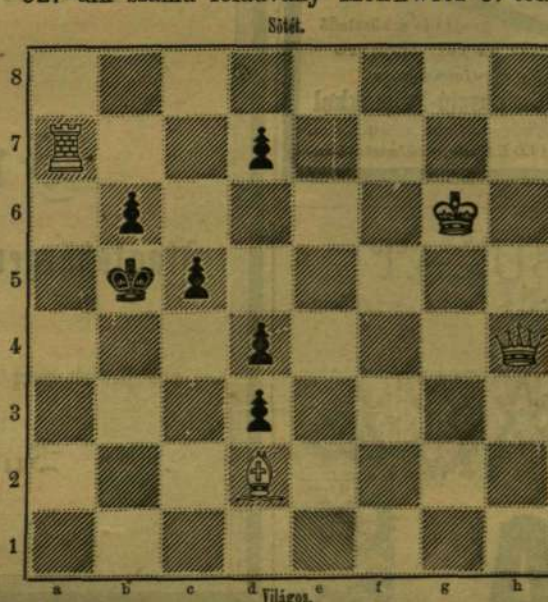
Egy egyetemi hallgató ajánlja magát egy órára naponként mind korrepetitor tanuló gyermekek mellé. A megkereséseket kiadó hivatalunkhoz kérjük intézni.

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napokban: nyáregyházi báró NYÁRY ANTAL, cs. k. kamarás, a szent-István-rend középkeresztese, kiérdemült koronaőr, b. Nyáry Albert ismert tudosunk édes atyja, 74 éves korában. — KAUTZ JÓZSEF, a magyar bírói kar egyik érdemes tagja, m. kir. táblai bíró, 49 éves korában, hosszas betegeskedés után. — ABRAHÁMY KÁROLY, egykor cs. kr. huszárnagy és 1848—49-ben honvéd ezre-des, 79 éves korában a gömörmezei Királyiban. — JABLONKAY GÉZA, Zombor város orvosa, a szabadság-harcban pedig a 36-ik honvédszázalój főhad-nagy-orvosa, 79 éves korában. — VOLKART MÁNÓ, 85 éves korában, a veterán gárda egyike, ki I. Ferencz császár alatt részt vett a francia háborúban s mint lovas kapitány vonult nyugalmába Csik-Szépvizre. — KERESZTES IONÁCZ, az ő-bessenyői járás tevékeny szolgabírája, 60 éves korában. — SCHÜTZ JÁNOS, Kolozsvár város bizottsági tagja, köztisztviselői pol-gár, kinek a szegények háza felállításában, a temető széppé tételében, a nagy sietény alakításában, szó-val a város szépítésében kiváló érdeme van, 63 éves korában. — SZUNYOGI SZUNYOGH IONÁCZ, Abaujme-gye árvászekének elnöke, 50 éves korában Kassán. — SZALAY GYÖRGY, ungmegyeri levéltári tisztviselő. — GAYER SAMUEL, a győri evang. algymnázium igazgatója 72 éves korában, 50 évi tanárkodás után. — HOFFMANN ISTVÁN, nyugalmazott tisztartó, Szé-kesfehérvárosának több ízben bizottsági tagja, s egyik legtehetősebb polgára, 80 éves korában. — DEÁK ESZTER, Deák Farkas igazságügyi miniszteri titkár és akadémiai tag nővére, Maros-Vásárhelyen, honnan holttestét Ny.-Andrásfalvára a családi sir-boltha szállították. — THALLMAYER BELÁNE szül. Köny Anna, a főváros egyik tekintélyes kereskedő-jének neje, 43 éves korában.

SAKKJÁTÉK.

927-dik számú feladvány Minkwitz J.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

922-dik számú feladvány megfejtése.

Márki Janostól, Sarkadon.

Megejtés.

1. H6—b8 Vb5—e8 (a)
2. Hb8—d7 Vb8—d7
3. Fb6—d4 Ke5—f4
4. H8—g6 mat.

(a)
1. H7—c6+ Ke5—f5
2. Vb6—d4 Kf5—e5
4. H8—d7 mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. Gelsen: Gesinger Zsigmond. Szarvaskaton: Gerecz Károly. Miskolcon: Hartmann testvérek. Bog-laron: Mayer Károly. Budapest: K. J. és F. H. Maros-vásárhelyi: Csipkés Árpád. Kolozsmonostoron: Brauner Gyula. A sárosvári kaszinó. A pesti sakk-kör.

Szerkesztői mondanivaló.

I—n. Itt-ott igen szép elme-csapongás, kedélyes, s élénken kiszínezett rajzok, a valódi érzés és a tehetőség nyomai mindenütt. De az egész (hosszu) költeményen a végig vonuló gondolatot nehéz megtalálni; képzőelődése nem elég foglalmazott, alakító ereje még egészen fejle-tlen; több az ösztönyszerűség, mint az öntudatos alkotás. Erre igyekeznek. Concentrája gondolatait, érzéseit, s igyekeznek csomóba kötni és ne engedje szétfolyni a mi szívében és elméjében van. — A „Tündés“ szintén nincs érzem nélkül; de úgy látszik még előbbi kísérlet; ugyanazon hibában szenved, s jó oldalai is olyanok, de még kevésbé domborodnak ki. A ro-náczon legérezhe-tőbb az alkotó s alakító erő hiánya.

A falusi lelkész. Egyszerű, s elég csinos genre, végeén elégiai fordulat. Egy vagy más helyen fel fog-juk használni.

„Jul. 24-ről írt levelét nem kaptuk. A kérdezett halászi ezik lapunk múlt évi folyamában jelent meg. Az újabb közleményt köszönettel vettük. A „V. U.“ nem levén politikai lap, még örömeiben veszi az efféle leír, ismertető s a politikai szorossban nem foglalkozó közle-ményeket, a melyeknek önmagukban is meglevén érde-kességük, kedvelni olvasmányai a közönségnek.

Konstantinápoly. M. J. A derék bajnok arczképét és életrajzát köszönettel vettük, s rövid időn közöljük. Közleményeit mindenkor szívesen fogadjuk.

Szeged. D. E. Anna hirdett képeket épen nem ajánljatjuk.

Előfizetési föltételek

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK

Julius—decemberi folyamára.

Negyedévre:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 3 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
a „Háboru-Kronika“-val együtt . . . 3 frt 50 kr.
Csupán a Vasárnapi Ujság 2 frt — kr.
Csupán a Vasárnapi Ujság a „Háboru-Kronika“-val együtt 2 frt 50 kr.

Félévre:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 6 frt — k.
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
a „Háboru-Kronika“-val együtt . . . 7 frt — kr.
Csupán a Vasárnapi Ujság 4 frt — kr.
Csupán a Vasárnapi Ujság a „Háboru-Kronika“-val együtt 5 frt — kr.

Azon előfizetők, kik a „Háboru-Kronika“-cz. képes heti közlönyt elejétől kezdve kívánják megsze-rezni, előfizetésük alkalmával a május és június-havi számokat 40 krajczárért rendelhetik meg.

A „Vasárnapi Ujság“ számai a folyó év elejétől kezdve havi fizetekben is kaphatók. Egy-egy havi fizet ára csinos borítékban 70 krajczár.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy szívesked-jenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Háboru-Kronika“ megrendelésénél c zimsz a lapjuk ből egy példányt a posta-utalványra ragasztva bekül-deni, s minden reklamációt és egyéb a szétkül-désre vonatkozó közleményeket a kiadó-hi-va-talhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

HETI-NAPTÁR. Szept. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög orosz	Izraelita
9 V 16 Már. sz. ne. 6 15 Adnmár	28 B 15 Mózes	2 Uf. 2 u.	
10 H Tolet. Miklós	Memorola	19 János lefejez. 3 Ged. bjt	
11 K Emilian	Protns	30 Sándor	4 Abadiás
12 S Guidó, Tóbiás	Tóbiás	31 Mária öve	5 B 20 L. h.
13 C Márice püspök	Mór	1 September	(jún máj)
14 P + felmagasztal. Salome	2 Mamantus	7 B. ar. bor.	
15 S Hildegard	Nicomed	3 Anthim	8 S. Tesak.

Nel. változásai. D. Első Negyed 14-én 12 óra 25 perczkor delut.

Tartalom: Thiers Adolf (arczkép). — D'Arc Johanna búcsuja. — Dérnyé naplójából (folyt.). — Török-örömezség és lakói (képpel). — Servade Hector kalandos vándorlása a naprendszeren át (képpel). — Egyveleg. — Mel-léklet: Level Romániából — Jelenetek a harczterőről (három képpel). — A tanév kezdetén. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások. — Szer-kesztői mondanivaló. — Hetinaptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 2. sz.)

Egy hatszor használt petis sor, vagy annak helye egyszeri lgtatásnál 15 krajczár; többzori lgtatásnál 10 krajczár. Bélyegül külön minden lgtatás után 80 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmunkákat elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sellenstrasse Nr. 2 és Oppelik A. Wollzeile Nr. 22.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

MAGYAR SZENT ERZSÉBET ÉLETE.

Irta
Dr. TOLDY LÁSZLÓ.

Képekkel illusztrálva.

Ára füzve 80 kr. — Diszkiadásban kötve 5 forint.

BAYER KAROLINA

tan- és nevelőintézete, műveltebb osztály leányok számára

6-tól egész 16 éves korukig; alapított 1858-ban.

Buda pesten, belváros, koronaherceg (ur)-utca, 8. sz. I. emelet.

Ezen intézet, mely nagy terjedelmessége és széleskörű szervezete miatt fogva a múlt iskoláiban is 110 bejáró és 12 belső növendékkel számolt, a lektitűnőbb tanárok tanárok és nevelők, valamint minden megkívántó taneszközzel rendelkezik. Az új iskolát szept. 1-én, az oktatás 6-ikán kezdődik. A belső és bejáró növendékek beírása szept. 1-től délután 10-12 óráig tart. Később érkezendő növendékek, csak a főigazgató leveleiben jelöltetkezés után, a mennyiben a szervezési terv megengedi, vétethetnek figyelembe. Programmal az intézet egész készségevel.

3719

Figyelmeztetés sérvbajokban szenvedőknek!

Billroth tanár és udvari tanácsos ur Bécsben, több orvosi tekintély s nagy száma beteg sérvkötőiről a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak.

Ruganyos sérvkötőinket, köldök-sérvekben, anyaméh és végbélésében szenvedők számára készítjük. A ruganyos sérvkötő megrendelésénél kérjük tudatni, hogy az jobb, bal, vagy kettős-e, az utóbbinál a sérvnyílások egymástól távolaságát, mindenesetre pedig a medence körzetének s a sérv nagyságának mértékét.

A ruganyos sérvkötők ára:
Egyes darabja 6 frt.
Egyes finomabban díszítve darabja 10-16 forintig.
Kettős darabja 10-15 forintig.
Köldök-sérveknek 10-15 forintig.
Gyermekek részére 40%-kal olcsóbb.

Schottola Ernő és Neoschil,
Buda pest, váci-utca és Gizela-tér sarkán, Mocsonyi-ház,
a ruganyos sérvkötők feltalálói és egyedüli készítői.

Temesváry Mór

cipő-gyára Budapest,

kerepesi-út 2. sz.

(Bazár-lődemeit.)

Valódi török szottapapucok 1.20

Eberlasting v. bőr hási cipő, kis és nagy csokrokkal . . . 1.70

Eberlasting vagy bőr hási to- pánka, magas vágású, roc- coco-sarkkal, a legfinomab- ban kiállítva 3.-

Topánka chagrin-bőrből, jól munkálva 3.60

Ugyanaz díszített lakk-orr-al 3.90

Topánka salon-lakk mincezi bőrből glaci- vagy chagrin- bőr-szárral, igen finom tűzés- munkával 4.60

Csizma fényűző, chagrin- v. gy. bagaria-bőrből, rancz- cal és csavart kettős talppal 8.80

Megrendelések utánvett vagy az 6-szeg beküldése mellett a legjob- ban teljesítetnek. — Nem tetsző tárgyak készséggel kicserélhetnek.

Beszédes árjegyzékek bérmentve küldetnek.

Ára füzve 1 forint.

Bélyeg- és illeték-szabályok.

A legújabb idők terjedő törvények és kormányrendeletek szerint

átdolgozta

Dr. Mariska Vilmos.

Ára füzve 1 forint.

UTMUTATÁS

a szabadalmak elnyerése, meghosszabbítása és átruházása körül követhető eljárásról

a magyar korona területén lakó iparosok és honpolgárok számára.

Szerkesztette

PAULEKOVICH GYULA.

Ára füzve 20 kr.

Instruction

für

Staatsbürger der österreichisch-ungarischen Monarchie

zur Erlangung, Verlängerung

und Übertragung eines ausschließlichen Privilegiums für beide Reichshälften

von

Julius v. Paulekovich.

Preis geh. 20 kr.

A kereskedelmi törvény magyarázata.

Irta

Dr. SCHNIERER GYULA,

kereskedelmi miniszteri osztálytanácsos, a kereskedelmi törvény tárgyalására egybehívott értekezlet volt szakelőadója.

Ára füzve 2 frt 80 kr.

1877. Őszi és téli idény!

Legolcsóbb és legnagyobb

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan teljesítetnek.

POSZTÓ-TÁR

Buda pest, új bécsi-utca 6. sz.

Minták ingyen s bérmentve. Csomagolási díj nem számítatik.

Angol, Franciaország, Belgiumban és a belföldön szokásos előnyös bevitelűek képeitnek, hogy mind az árak mindse, mind a legolcsóbbra szabott ár tekintetben hátréval versenyképes legyenek. — Ugyanitt eddig, ezután is minden igyekezetem oda lend irányozva, hogy üzletem iránt az eddig nyitvánult nagymérvű bizalmat pontos és figyelmes szolgálattal által mindinkább kiérdemeljem.

3760

KRAUSZ MÓR
Budapest, új bécsi-utca 6-ik szám.
ajánlja a közeledő őszi és téli idényre a legújabb divatu nadrag- és posztó-kelmékkel fűszerezett rakományt a legbiztosabb árak mellett, s t. sz. közönség becses figyelmébe. ANGOL FLAIDEK nagy választékban.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent minden könyvtárban kapható:

A DUNA

budapesti szakaszának szabályozása.

Irta

Dr. HUNFALVY JÁNOS.

A budapesti Duna átnézeti térképével.

Ára füzve 1 frt 20 kr. o. é.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / egész évre - 12 frt / félre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre - 8 frt / félre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre - 6 frt / félre - 3 *

37. szám. — 1877.

Buda pest, szeptember 16.

XXIV. évfolyam.

DÉRYNÉ.

1793—1872.

Csak a mai számmal szakitjuk meg a Déryné naplójából vett közléseket, melyből eleinte csak néhány töredéket volt szándékunk közölni. De tapasztalván az érdeklődést, melyet e közlések egy nagy közönségben, de kivált az irodalmi körökben ébresztettek, s engedvén a sokfelől hozzánk intézett felszólalásoknak a közlés folytatása iránt: daczára lapunk föltötte igénybe vett terének, tul mentünk eredeti tervünkön.

De bármily hosszúra nyult is a közlemény, s bármily tekintélyes részét hagytuk is el az érdemes művész által följegyzett gazdag anyagnak: csak a negyedik kötetig sikerült eljutnunk közléseinkben, s számításba vevén terünket, le kellett mondanunk arról, hogy mindazt, ha kivonatossan is, közreadjuk, a mit ez emlékirat tizenegy írott kötetében érdekeset találunk.

Ez alkalommal tehát berekesztjük a napló közlését s befejezésül röviden ide igtatjuk a Déryné további életére vonatkozó adatokat.

Széppataki Róza kevéssel férjhez menetele után tényleg elvált Dérytől, a nélkül azonban, hogy házasságuk hatóságilag is felbontatott volna. Ő már mint elvált nő ment a pesti társasággal Egerbe, Miskolcra, míg férje elhagyván a színpadot is, előbb a Szerémségben, majd a diósgyőri koronauradalomban vállalt gazdasági állást.

Déryné vándorutja azután kiterjedt egész Magyarországra. Miskolcra Kaszárára ment a „Pestvármegye által pártfogolt társaság,” de ott csak rövid ideig tartózkodott, s egy kirándulás után Bártfára, nyakába vette az országot, időközben meg-megfogyván, s újra megszaporodván, míg végre az akkori nevezetesebb igazgatók társaságai egyikébe vagy másikába (melyek közül legnevezetesebbek voltak az időben az Ederé, Kilenyié, Pálié stb.) olvadtak be tagjai.

Déryné Komáromon keresztül Győrbe, majd Pozsonyba és Sopronba ment, honnan Kőszegre, Szombathelyre is lerándult

a társaság. Majd elment Kilenyivel Zala-Egerszegbe, Aradra, Pécskára s ismét Komáromba, honnan a Komlósi igazgatása s a Kolozsvári főszolgabíró intendatúrája alatt álló székesfejvári társasághoz hitták. Itt kapta a kolozsvári társulathoz a meghívást, melyet azonban még ez alkalommal el nem fogadott, hanem Pestre ment s ismét Miskolcra Eder társulatához, hol megismerkedett Czelesztinnel, akkoriban még a hős szerepek legjobb

személyesítőjével, s ismét Fejervárra tért vissza. Ez alkalommal történt kirándulása Pestre s kétszeri föllépte a német színpadon.

Az aratott siker s a magyar névre hozott dicsőség kedvéért szívesen megbocsátották neki a hosszas elmaradást. 1822-ig volt itt a társaságnál, mikor aztán újra elment Ederhez Miskolcra s az ő társaságával Debreczenbe. Itt ismerkedett meg Szerdahelyivel, Váradival, — Szent-

DÉRYNÉ.